KÜRESEL ŞEHİR ENDEKSLERİNDE İSTANBUL

İSTANBUL TİCARET ODASI 1882

İTOSAM
İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

KÜRESEL ŞEHİR ENDEKSLERİNDE İSTANBUL

Yazarlar

Dr. Nur Aktaş
Çağla Eskici

SEKTÖREL ARAŞTIRMALAR
YAYIN NO: 2024 - 26
İSTANBUL

İSTANBUL TİCARET ODASI 1882

İTOSAM
İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

İTO Çağrı Merkezi

444 0 486

İTO Yayın Kurulu

Mehmet Develioğlu
Münir Üstün
Prof. Dr. Nihat Alayoğlu
Erhan Çardaklı
Hasan Uluç Hacıhasanoğlu
A.Erdem Kiracı
Tolunay Dayı Yalçın

Odamız yayınlarına
internet sitemizden ulaşabilirsiniz.
www.ito.org.tr

Yazarlar

Dr. Nur Aktaş
Çağla Eskici

Tasarım

Melike Özkara (İTOSAM)
Melda Giritlioğlu (İTOSAM)

Baskı

978-625-6722-26-2 (Basılı)
978-625-6722-27-9 (Elektronik)

1.Baskı: Eylül 2024, İstanbul

Copyright © İTO (İstanbul Ticaret Odası)

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, yazarın ve İTO'nun önceden yazılı izni olmaksızın mekanik olarak, fotokopi yoluyla veya herhangi bir şekilde çoğaltılamaz. Bu eserin bazı bölümleri veya paragrafları, sadece araştırma veya özel çalışmalar amacıyla yazarın adı ve İTO belirtilerek bilgisi dahilinde kullanılabilir.

İÇİNDEKİLER

04 YÖNETİCİ ÖZETİ

10 GİRİŞ

14 GÖSTERGELERLE İSTANBUL

18 ŞEHİR ENDEKSLERİ

KÜRESEL ŞEHİRLER ENDEKSİ 18
KÜRESEL GÜÇ ŞEHİR ENDEKSİ 20
KÜRESEL KENTSEL REKABET EDEBİLİRLİK RAPORU 22
KÜRESEL FİNANS MERKEZLERİ ENDEKSİ 24
İNOVASYON ŞEHİRLERİ ENDEKSİ 26
AKILLI ŞEHİRLER ENDEKSİ 28
KENTSEL MOBİLİTE İNOVASYON ENDEKSİ 30
SAĞLIK HİZMETLERİ ENDEKSİ 32
MERCER YAŞAM KALİTESİ ARAŞTIRMASI 34
ARCADİS SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER ENDEKSİ 36
SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER ENDEKSİ 38
SATIN ALMA GÜCÜ ENDEKSİ 40
YAŞAM MALİYETİ ENDEKSİ 42
EMLAK FİYATININ GELİRE ORANI ENDEKSİ 44
KÜRESEL KONUT ŞEHİRLERİ ENDEKSİ 46
SUÇ VE GÜVENLİK ENDEKSİ 48
GÜVENLİ ŞEHİRLER ENDEKSİ 50
KİRLİLİK ENDEKSİ 52
KARBONDİOKSİT EMİSYON ENDEKSİ 54
TRAFİK ENDEKSİ 56
ZAMAN ENDEKSİ 58
VERİMSİZLİK ENDEKSİ 60

62 SWOT ANALİZİ

73 SONUÇ VE ÖNERİLER

74 KAYNAKÇA

YÖNETİCİ ÖZETİ

Şehirler ülkelerin ekonomik büyümelerine sundukları katkılarla politika ve projelerin merkezinde yer alıyorlar. Küreselleşmenin artan etkisiyle şehirler, ülkelerin ekonomik kalkınmalarında daha kritik bir rol oynuyor. Bu durum şehirlere küresel nitelikler de kazandırıyor. Küresel şehirler olarak adlandırılan bu şehirler arasında da farklı alanlarda güçlü bir rekabet devam ediyor. Sürdürülebilirlik, yenilikçilik, finans merkezleri, sağlık, eğitim, güvenlik, yaşam kalitesi gibi faktörler ise şehirler arasındaki rekabetin belirleyicileri olarak ortaya çıkıyor. İlgili faktörlerde şehirlerin durumlarını ve performanslarını değerlendirmek için ise farklı bileşenlere sahip endeksler oluşturuluyor. Böylece şehirlerin güçlü ve zayıf yönlerinin, fırsat ve tehdit unsurlarının ortaya konması mümkün hale geliyor. Bu durum, yerel yönetimlerin, politika yapıcıların, şehir planlamacılarının karar alma süreçlerinde ve projeksiyonların oluşturulmasında önem arz ederken kamuoyunun şehirler hakkında daha sağlıklı bir şekilde bilgilendirilmesini de sağlıyor.

İstanbul dünyanın birçok bölgesinden kolay ulaşılabilir olmasını sağlayan coğrafi konumu ile sağlık turizminde ilk sıralarda tercih edilen destinasyonlardan biri olarak karşımıza çıkıyor. Küresel şehirler sundukları imkanlar açısından ne kadar ilgi çekici ve avantajlı görünse de insanlar kendilerini güvende hissetmediklerinde o şehirde yaşamayı veya şehri ziyaret etmeyi düşünmeyebiliyorlar. İstanbul suç ve güvenlik konusunda sahip olduğu itibar ile küresel arenada orta sıralarda yer alıyor.

İstanbul, küresel ölçekteki diğer şehirlere kıyasla rekabetçilik seviyesinde de üst sıralarda yer alıyor. Karayolu ve havayolu bağlantıları ve özellikle İstanbul Havalimanı'nın sunduğu geniş ulaşım imkânları şehrin uluslararası erişilebilirliğini artırarak küresel pazarlarla doğrudan bağlantı kurabilen bir merkez haline getiriyor. Şehrin sahip olduğu güçlü altyapı, nitelikli insan kaynağı ve dinamik iş ortamı ile sunduğu finansal hizmetlerin çeşitliliği yatırımcılar için cazip fırsatlar sunarak İstanbul'un ekonomik rekabet gücünü pekiştiriyor. Ayrıca, İstanbul'un ziyaretçilere tarihi ve

kültürel mirası keşfetme yanında modern yaşamın imkanlarını bir arada sunması şehri kültür turizmi açısından da dünya çapında önemli merkezlerden biri olmasını sağlıyor.

İstanbul küresel şehirlerle karşılaştırıldığında, yenilikçilik alanındaki çalışmalarının bir çıktısı olarak inovasyon endeksinde üst sıraları zorlamaya çalışıyor. Bu anlamda inovasyon, İstanbul'un gelişmesi ve cazibesi için önemli fırsatlar sunuyor. İstanbul, sahip olduğu nitelikli iş gücü, teknoloji ve Ar-Ge merkezleri, start-up ekosistemi ve inovasyon merkezleri sayesinde dinamik bir iş ortamı sunarak diğer küresel şehirlerle daha rekabet edebilir hale geliyor.

Türkiye'nin en yüksek nüfus yoğunluğuna sahip şehri olan İstanbul toplam nüfusun yaklaşık %19'unu barındırıyor. Türkiye'ye göç edenlerin %35,4'lük kısmı İstanbul'u tercih ediyor. Bunun yansıması olarak İstanbul'da yaşanan nüfus artışı beşerî kaynakları zenginleştirirken altyapı yetersizliği, trafik sıkışıklığı, kamu hizmetlerinde aksamalar ve kirlilik gibi sorunları da beraberinde getiriyor.

Şehirlerde hem sürdürülebilirliği sağlamak hem de insanların yaşam kalitesini artırmak için kullanılan akıllı şehir uygulamaları ise İstanbul'un modernleşme süreci için önemli bir rol oynuyor. İstanbul'da ulaşımı daha verimli hale getirmeye yönelik trafik yoğunluğunu izleyen ve yönlendiren, toplu taşıma araçlarının takip sistemleri ve akıllı park yönetimi gibi çözümler yer alsa da yoğun nüfus ile hızla büyüyen altyapı ihtiyaçları akıllı şehir sistemlerinin verimli bir şekilde uygulanmasını zorlaştırabiliyor. Özellikle trafik yönetimi, enerji verimliliği ve çevresel sürdürülebilirlik alanlarında altyapı yetersizlikleri ve finansman sorunları önemli tehditler olarak ortaya çıkıyor.

VERİLER / BULGULAR

- Kearney tarafından yıllık olarak açıklanan Küresel Şehirler Endeksi (Global Cities Index), şehirlerin güçlü yanlarına işaret ederek şehirleri; insan, sermaye ya da fikirler üzerinde etki sahibi olma, bu bileşenleri kendine çekebilme ve elinde tutabilme güçlerine göre değerlendiriyor.
    - Küresel Şehirler Endeksi 2023 yılı raporunda 156 şehir endeks kapsamında değerlendirildi. Türkiye'den sadece İstanbul'un yer aldığı raporda 2022 yılına kıyasla 3 basamak yükselen İstanbul 25. sırada yer aldı.
- Küresel Güç Şehir Endeksi şehirlerin sahip oldukları özellikleri sayesinde insanları, işletmeleri veya sermayeyi çekebilme güçlerini değerlendiriyor.
    - Çalışma kapsamında 2023 yılında toplam 48 şehir sıralamaya dahil edildi. Küresel Güç Şehir Endeksi 2023 yılı sonuçlarına göre İstanbul'un en güçlü olduğu alan 48 şehir içerisinde 6. sırada yer aldığı kültürel etkileşim kategorisidir. İstanbul'un en düşük performans gösterdiği alan ise son sıralarda yer aldığı yaşanabilirlik kategorisinde kaydedildi.

- Küresel Kentsel Rekabet Edebilirlik Raporu dünya genelinde 1.006 şehir için ekonomik ve sürdürülebilir rekabet güçlerini analiz ediyor.
  - Rapor kapsamında ele alınan şehirlerden 16'sı Türkiye'de bulunuyor. Rapora ait en güncel yayın olan 2020-2021 dönemine göre, Türkiye'deki şehirler arasında en yüksek sıralamaya sahip olan İstanbul endeks genelinde 119. sırada yer alıyor.
- Küresel Finans Merkezleri Endeksi, Z/Yen Group tarafından 2007 yılından bu yana yılda iki kez olmak üzere yayımlanıyor. Endeks kapsamında finans merkezleri küresel ölçekte inceleniyor.
  - Eylül 2023 raporuna göre İstanbul 121 finans merkezi arasında yapılan sıralamada 110. sırada yer alıyor.
- İnovasyon Şehirleri Endeksi, inovasyon konusunda şehirlerin sahip oldukları güç ve kapasitenin ortaya konmasını amaçlıyor. Endeks kapsamında şehirlerin sıralaması yapılırken; teknoloji, ulaşım, akıllı şehir, dijital dönüşüm, yeni girişimler, ticaret, turizm, ekonomik kalkınma, sürdürülebilirlik ve yaşanabilirlik olmak üzere çok çeşitli temalar inceleniyor.
  - İnovasyon Şehirleri Endeksinde 2023 yılında İstanbul; Hong Kong, Bangkok, Sao Paulo gibi popüler küresel şehirleri geçerek 60 üzerinden 47 puan ile 500 şehir arasında 53. sırada yer alıyor. Endekse ait 2022 yılı sonuçlarında ise 32. sırada yer alan İstanbul'un 2023 yılı sonuçlarına göre gerilediği dikkat çekiyor.
- Akıllı Şehirler Endeksi, Dünya Rekabet Edebilirlik Merkezi'nin bir parçası olan Smart City Observatory (SCO) tarafından somut verilerin ve anket çıktılarının birleştirilmesiyle oluşturuluyor. Ankette teknoloji tabanlı çözümlerin ana sorunları etkili bir şekilde giderip gidermediğini belirlemek amacıyla çeşitli yapılar ve teknolojiler hakkında sorular yer alıyor.
  - Akıllı Şehir Endeksinde İstanbul, 2023 yılı verilerine göre 141 ülke içerisinde 107. sırada yer alıyor. Endekste İstanbul, 2021 yılında ise 118 ülke içerisinde 88. sırada yer alıyordu.
- Sağlık Hizmetleri Endeksi; sağlık çalışanları, ekipman, personel, doktorlar, maliyetler gibi faktörler üzerinden şehirlerin veya ülkelerin sağlık sistemlerinin genel kalitesini değerlendiriyor.
  - Sağlık Hizmetleri Endeksinde, İstanbul 2023 yılında San Diego, Ankara, Stockholm, Roma gibi şehirleri geride bırakarak 266 küresel şehir içerisinde 106. sırada yer aldı.
- Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması dünyanın çeşitli bölgelerindeki expatların ve ailelerinin yaşadıkları şehirlerdeki günlük yaşam pratiklerini ve yaşam koşullarını değerlendiriyor. Mercer tarafından yayımlanan endeks, her yıl düzenli olarak şehirlerdeki önemli siyasi, ekonomik ve çevresel gelişmeleri de göz önünde bulundurarak güncelleniyor. Böylelikle şehirler arasındaki yaşam kalitesi farkları ölçülerek bir sıralama oluşturuluyor.
  - 2022 yılı Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması kapsamında toplam 227 şehir çalışmaya dahil

edilirken İstanbul 222. sırada yer alıyordu. 2023 yılında İstanbul ciddi bir yükseliş göstererek çalışmada değerlendirilen 241 şehir içerisinde 137. sırada yer buldu.

- Arcadis Sürdürülebilir Şehirler Endeksi şehirleri; gezegen (çevresel), insanlar (sosyal) ve kâr (ekonomik) olmak üzere sürdürülebilirliğin üç kategorisine göre değerlendiriyor.
  - Endekse ait 2018 yılı raporuna göre İstanbul 82. sırada yer alırken en son yayımlanan 2022 yılı raporunda ise İstanbul 74. sıraya yükseldi.
- Sürdürülebilir Şehirler Endeksi, Corporate Knights tarafından yıllık olarak yayımlanıyor. Endeks kapsamında şehirlerin sürdürülebilir kalkınma performansları değerlendiriliyor ve şehirler buna göre sıralanıyor.
  - Endekse ait 2023 yılı raporunda toplam 70 şehir endeks kapsamında değerlendiriliyor. Bu değerlendirmeye göre ilk sırada Stockholm şehri yer alırken İstanbul ise geçen yıla göre 4 basamak birden yükselerek 42. sırada yer aldı.
- Satın Alma Gücü Endeksinde New York şehri baz alınıyor ve diğer şehirler New York şehrine göre mukayese edilerek değerlendiriliyor. Söz konusu endeks, belirli bir şehirdeki ortalama net maaşa göre göreceli satın alma gücünü gösteriyor.
  - Satın Alma Gücü Endeksinde, İstanbul'un 2022 yılındaki endeks değeri 28,7 iken 2023 yılında bu değer 28,5'e geriledi. Söz konusu endekste 2023 yılında değerlendirilen 242 küresel şehir arasında İstanbul 223. sırada yer alıyor.
- Yaşam Maliyeti Endeksi; yiyecek, restoran, ulaşım ve kamu hizmetleri gibi tüketim mallarının göreceli fiyatlarını gösteriyor. Endeks değerlendirmesi, kira veya ipotek gibi konaklama masraflarını ise içermiyor.
  - Yaşam Maliyeti Endeksinde, İstanbul'un 2022 yılındaki endeks değeri 31,1 iken 2023 yılında bu değer yükseliş göstererek 34,6 seviyesine ulaşıyor.
- Fiyat-Gelir Oranı, daire satın almanın karşılanabilirliği için temel bir ölçüdür. Tipik olarak ortalama daire fiyatlarının yıllık gelir olarak ifade edilen ortalama hanehalkı harcanabilir gelirine oranı olarak hesaplanır. Daha düşük bir oran daha iyi karşılanabilirliği gösterir.
  - Emlak Fiyatının Gelire Oranı Endeksinde 2023 yılında 242 şehir arasında 21. sırada yer alıyor.
- Küresel Konut Şehirleri Endeksi resmi istatistiklerden yola çıkarak dünya çapında 150 şehre ait konut fiyat hareketlerini takip ediyor. Knight Frank tarafından yayımlanan endeks her şehir için yerel para birimi cinsinden nominal fiyatlardaki değişimleri izliyor.
  - Belirli aralıklarla yayımlanan endekse ait 2023 yılı 3.çeyrek raporuna göre, İstanbul 12 aylık dönem için %77,6 artış ile 107 şehir içerisinde 2. sırada yer alıyor.

- Suç endeksi, belirli bir şehir veya ülkedeki genel suç düzeyine ilişkin değerlendirmede bulunuyor. Güvenlik endeksi ise suç endeksinin tam tersi konular içeriyor. Suç ve güvenlik endekslerinde 2023 yılında 416 şehir değerlendirilerek karşılaştırma yapılıyor.
  - İstanbul'un 2023 yılında suç endeksi değeri 47,5 iken güvenlik endeksi değeri ise 52,5'dir. Suç ve güvenlik endeksi birlikte değerlendirildiğinde, 416 küresel şehir arasında Liverpool, Stockholm, Moskova, Bangkok ve Münih gibi şehirleri geçen İstanbul 186. sırada yer alıyor.
- The Economist Intelligence Unit (EIU) tarafından yayımlanan Güvenli Şehirler Endeksi, kentsel güvenlik konusunu birçok gösterge ışığında ele alarak şehirleri değerlendiriyor ve en güvenli şehirleri sıralıyor.
  - Çalışma sonuçlarına göre İstanbul, 2019 yılında 66,1 puan ile 60 şehir içerisinde 36.sıradayken 2021 yılında 62,9 puan ile bir basamak gerileyerek 37. sırada yer alıyor.
- Kirlilik Endeksinde dünya genelinde şehirlerdeki genel kirlilik düzeylerini değerlendirerek bir şehir sıralaması oluşturuluyor. Kirlilik ile ilgili olarak hava ve su kirliliği, çöp imhası, temizlik, gürültü ve ışık kirliliği, yeşil alanlar ve konfor gibi faktörler dikkate alınıyor.
  - İlgili endekste İstanbul 2023 yılında 306 küresel şehir içerisinde 90. sırada yer alıyor.
- Karbondioksit emisyon endeksi kapsamında şehirlerdeki trafik süresine bağlı olarak CO_2 tüketim değerleri hesaplanıyor ve şehirler bu doğrultuda değerlendirilerek sıralanıyor.
  - İstanbul'un 2023 yılında 7561,9 endeks değeri ile 239 küresel şehir içerisinde Şikago, Sao Paulo, Las Vegas, Roma, Tokyo gibi şehirleri geride bırakarak 46. sırada yer alıyor.
- Trafik endeksi; işe gidip gelme süresi, trafikte geçirilen zamandan duyulan memnuniyetsizlik, CO_2 emisyonları ve genel trafik sistemi verimsizlikleri gibi faktörleri dikkate alan bileşik bir ölçümdür. Söz konusu endeks, bir şehirdeki genel trafik koşulları hakkında bilgi sağlar.
  - İstanbul 2023 yılında 239 küresel şehir içerisinde Sao Paulo, Bangkok, Miami, Washington ve Londra gibi şehirleri geride bırakarak 241,8 endeks değeri ile 19.sırada yer alıyor. Bu da İstanbul'un trafik açısından yoğun bir şehir olduğunu gösteriyor.
- Zaman endeksi dakika cinsinden gereken ortalama tek yönlü ulaşım süresini ifade eder. Bu bağlamda endeks, bir şehir veya bölgede bir yerden başka bir yere seyahat etmek için gereken süreye dair bir göstergedir.
  - Zaman endeksi değerinde İstanbul, 2023 yılı için 239 küresel şehir arasında Şikago, Tokyo, Paris, Berlin gibi şehirlerden daha yüksek değer almıştır. Bu da İstanbul'da bir bölgeden başka bir bölgeye seyahatin daha uzun sürdüğünü göstermektedir.
- Verimsizlik endeksi trafikteki verimsizliklerin ortaya konmasını amaçlar. Yüksek verimsizlikler

genellikle insanların toplu taşıma araçlarını kullanmak yerine araba kullanmalarından veya işe gidip gelme sürelerinin uzun olmasından kaynaklanır.

- Söz konusu endekste İstanbul 2023 yılında 239 küresel şehir içerisinde 29. sırada yer alıyor. Bu da İstanbul'da işe gidip gelme sürelerinin uzun olduğunu gösteriyor.

GİRİŞ

STRATEJİK BİR DEĞERLENDİRME

Dünya nüfusunun yarısından fazlasının yaşadığı şehirler, küresel gayrisâfî yurt içi hâsılanın da %80'inden fazlasını üretiyorlar. Tek başına bu veri bile şehirlerin küresel ekonomi açısından ne derece büyük bir öneme sahip olduğunu gözler önüne seriyor.

Küresel şehirler; çağdaş küreselleşmeyi sürdürdüğü gibi maddi, finansal ve kültürel akışların yönlendirilmesinde kilit rol oynayan metropoller olarak tanımlanıyor.[1] Bu nedenle iş dünyası da giderek daha fazla şehir merkezli stratejik planlamalar yapıyor. Şehirlerin iktisadî hayattaki önemi sadece bugüne has bir olgu değil. Tarih boyunca büyük şehirler insanlık tarihinin şekillenmesinde merkezî bir rol oynadı. MÖ 7000-5000 yıllarında gerçekleşen Çatalhöyük gibi proto-kentlerin ortaya çıkışı, göçebe hayattan yerleşik bir yaşam biçimine geçişi ve tarımsal faaliyetlerin başlangıcını simgeliyor. Yaklaşık 5000 yıl önce antik Mezopotamya'nın nehir vadilerinin verimli potansiyelini kullanan ilk büyük ölçekli şehirlerin ortaya çıkışı, siyasi ekonomik ve sosyal yapıda köklü değişimlere olanak tanıdı.

Sanayi Devrimi öncesinde ekonomik hayat için Venedik, Amsterdam, İstanbul ve Pekin gibi şehirlerin öne çıktığını söyleyebiliriz. İstanbul, 16. yüzyılda nüfusu yarım milyonu aşarak Akdeniz havzasının en büyük şehirlerinden biri haline geldi. İstanbul, hububat gereksiniminin büyük bir bölümünü stratejik konumu dolayısıyla deniz yoluyla Balkanlar ve Ege kıyılarından sağlıyordu. Bu durum, İstanbul'un Anadolu'daki diğer kentleri gölgede bırakmasını sağladı.[2] Ayrıca İstanbul Doğu'dan gelen baharat, ipek, pamuk ve diğer lüks malların Avrupa'ya taşınmasında önemli bir geçiş noktasıydı. Venedik, bu malların Akdeniz üzerinden Avrupa'ya dağıtılmasında kritik bir rol oynadı. Pekin; ipek, porselen ve çay gibi Çin'in ünlü ürünlerinin üretim ve ticaret merkeziydi. Bu mallar İpek Yolu aracılığıyla Batı'ya ihraç edilirdi. Amsterdam, 17. yüzyılda dünyanın en önemli ticaret ve finans merkezi oldu.

19. yüzyılda Sanayi Devrimi, modern dünyanın doğuşuyla ve kapitalist ekonomik ve sosyal ilişkilerin ortaya çıkışıyla bütünleşik bir şekilde bağlantılı olan birçok yeni sanayi şehrini de ortaya çıkarttı. Bu durum, şehirlerin tarihinin çeşitli biçimleriyle devletin evrimiyle ne kadar iç içe geçtiğini ortaya koyuyor. Şehirler, ilk şehir devletlerinin temelini atmış ve daha sonra ilk imparatorluklar şehirlerden doğmuştur. Modern uluslararası sistemde ise şehirler, devletler tarafından kontrol altına alınarak sanayileşme süreciyle ulusal ekonomilerin büyük büyüme motorları haline geldi.[3]

Küresel şehirlerin yeniden yükselişi 1970'li yıllarda başlayan ekonomik dönüşümle eş zamanlı olarak gerçekleşti. Bu şehirler, küresel ekonominin itici güçleri olarak kabul edilirken, küresel serma-

---

[1] Ben Derudder, "World/Global Cities," International Encyclopedia of Human Geography içinde, Ed. Audrey Kobayashi, 2nd. (Amsterdam: Elsevier, 2020), ss.291-296, https://doi.org/10.1016/b978-0-08-102295-5.10358-0.

[2] Şevket Pamuk, *Osmanlı-Türkiye İktisadı Tarihi 1500-1914*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2007)

[3] Simon Curtis, *Global Cities and Global Order*, (Oxford: Oxford Üniversitesi Yayınları, 2016).

yenin akışını yönlendirerek ekonomik entegrasyonu teşvik ediyor ve büyümeyi destekliyorlar.[4] İnsanların şehirlere göç etmesi, yirminci yüzyılın son on yılına kadar devam ederken bu süreç şehirlerin hızla büyümesine yol açtı. Şehirleşmeyle birlikte artan yakınlık ve yığılmanın sonucunda hizmetlere kolay erişim, yeni istihdam olanaklarının ortaya çıkması insanların kentlere göçünü hızlandırarak şehirlerin sayısını ve büyüklüğünü artırdı.[5]

1970'li yıllardan itibaren uluslararası ekonomideki dönüşüm, küresel ekonomi çağının başlangıcına işaret ediyor. Küreselleşmeyle birlikte dünya şehirleri küresel ekonomide kendilerine önemli bir yer ediniyorlar. Bu şehirler; ulus ötesi şirketlerin, ticari hizmetlerin, uluslararası finansın ve ulus ötesi kurumların merkez üsleri olurken bir yandan da telekomünikasyon ve bilgi işleme merkezlerine de dönüşüyorlar. Aynı zamanda sanayinin küreselleşmesine katkıda bulunan ve finansal ve kültürel akışları dengeleyen kontrol merkezleri haline geliyorlar. Ulus-devlet düzenine alternatif olarak, şehirler aracılığıyla teknolojik açıdan gelişmiş şehir bölgeleri veya kitlesel tüketici teknopolleri gibi yeni bir küresel güç dengesi oluşturuluyor.[6]

Küreselleşmeyle birlikte 1990'lı ve 2000'li yıllarda şehir ekonomileri arasındaki rekabet giderek arttı. Ekonomik büyüklük önemli olsa da şehirlerin rekabet edebilirliğini belirleyen faktörler arasında kurumsal etkinlik, finansal olgunluk, küresel çekicilik, fiziksel altyapı, çevresel durum, sosyal ve kültürel zenginlik gibi unsurlar da bulunuyor. Özellikle son dönemde şehirler artık sadece ekonomik göstergelerle değil sürdürülebilirlik, güvenlik ve yaşam kalitesi gibi faktörlerle de öne çıkıyorlar. Bu durum, insanların yaşayacakları şehri seçerken sadece ekonomik unsurlara bağlı kalmadıklarını aynı zamanda şehrin sürdürülebilirliği, yenilikçiliği, güvenliği ve sağlık hizmetleri gibi konulara da odaklandıklarını gösteriyor. Bu bağlamda şehirler arasındaki rekabetin artmasıyla akıllı teknolojilerin kullanımı, sürdürülebilirlik, dirençli şehirler ve yaşanabilirlik gibi göstergeler önem kazanıyor. Ayrıca şehirler küresel arenada güç kazanmak için inovasyonu teşvik edecek firmaları bir araya getiren teknoparklar gibi girişimlerde bulunarak rekabet üstünlüğü elde etmeyi hedefliyorlar.

Şehirler, uluslararası bağlantılar kurarak küresel dinamikleri şekillendiriyorlar. Bu bağlamda sermaye oluşumu, ekonomik büyüme için gerekli olan inovatif fikirlerin gelişimi ve kalkınma süreçlerine katkıda bulunuyorlar.[7] Küresel şehirlerin bu denli önemli olması, şehirler arasındaki rekabeti artırarak performans kıyaslamalarının yapılmasına neden oluyor. Ayrıca küresel şehirlerin dünyanın ekonomik ve sürdürülebilir kalkınmasındaki rolü göz önünde bulundurulduğunda şehir performanslarının değerlendirilmesi ve bu sayede şehirlerin zaman içindeki gelişiminin gözlemlenebilir hale gelmesi kritik önem taşıyor. Bu doğrultuda şehir performanslarını ölçme amacıyla oluşturulan endeksler, farklı konu ve kavramlar çerçevesinde şehirleri değerlendirerek şehirlerarası kıyaslama-

---

[4] Curtis, *Global Cities and Global Order*.

[5] David Clark, *Urban World / Global City*, (Londra: Routledge Yayınevi, 2003).

[6] Paul L. Knox, ve Peter J. Taylor, *World Cities in a World-System*, (Cambridge: Cambridge Üniversitesi Yayınları, 2000); Adna Ferrin Weber, *The Growth of Cities in the Nineteenth Century*, (New York: Macmillan, 1899); John Friedmann, "The World City Hypothesis," *Development and Change*, 17 (1), (1986): ss. 69-83; Saskia Sassen, *The Global City*, (New Jersey: Princeton Üniversitesi Yayınları, 1991).

[7] Kearney, "The 2023 Global Cities Report: The Distributed Geography of Opportunity," 2023, https://www.kearney.com/documents/291362523/299003325/The+distributed+geography+of+opportunity-the+2023+Global+Cities+Report.pdf/a4a7d5ae-16b5-46a9-437c-53367c9c09d7?t=1698172358000.

lara imkân veriyorlar. Şehir performanslarının değerlendirilmesi ile şehirlerin güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya konması, fırsat ve tehdit unsurlarının bilinmesi ise yerel yönetimlerin, politika yapıcıların, şehir planlamacılarının ve kamuoyunun bilgilendirilmesi noktasında önem arz ediyor. Şehir endeksleri, yerel yöneticilerden politika yapıcılara kadar geniş bir kesim için yol gösterici bir rol oynuyor.

Şehir endeksleri, şehirleri çeşitli konular bağlamında değerlendirerek performanslarını ölçen kapsamlı analizler sunarlar. Bu endeksler; rekabetçilik, sürdürülebilirlik, kirlilik, yenilikçilik, finans merkezleri, sağlık, eğitim, güvenlik, yaşam kalitesi, trafik, verimsizlik, yaşam maliyeti, satın alma gücü gibi farklı konuları ele alırlar. Endekslerin oluşturulması ile şehirlerin genel performansları hakkında detaylı bir bakış açısı elde edilmesi sağlanır.

İstanbul, 2500 yıllık tarihi boyunca stratejik konumu ve zengin kültürel mirası sayesinde önemli bir iktisadî merkez oldu.[8] Tarih boyunca üç önemli imparatorluğa başkentlik yapan İstanbul, ticaret faaliyetlerinde önemli bir yere sahipti. İstanbul'a hâkim olan devletler değişse de İstanbul Boğazı'nın stratejik konumu her dönem önemini korudu.[9] Osmanlı İmparatorluğu'nun 1453'te İstanbul'u fethetmesiyle birlikte şehir yeni bir ekonomik ve ticari canlanma dönemi yaşadı. İstanbul, Osmanlıların kurduğu kapsamlı ticaret ağları ile Avrupa, Asya ve Afrika'dan gelen tüccarların buluşma noktası haline geldi. Şehir bu dönemde çeşitli zanaatkarlar, tüccarlar ve iş insanları için adeta bir cazibe merkezi oldu. Kapalıçarşı gibi büyük ticaret merkezleri de şehirdeki zengin ticaret hayatının sembolü olarak ortaya çıktılar ve günümüzde hâlâ varlıklarını sürdürüyorlar.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte İstanbul'un ekonomik yapısı modernizasyon sürecine girdi. Türkiye'nin sanayileşme çabaları çerçevesinde İstanbul, ülkenin en önemli sanayi ve ticaret merkezi haline geldi. Limanları, kara yolları, demir yolları ve hava limanlarıyla İstanbul, ülke ekonomisinin lokomotifi olmayı sürdürdü. İstanbul, ulusal gayrisâfî yurt içi hâsılanın yaklaşık %30'unu oluşturması itibariyle ülke ekonomisi için büyük önem taşıyor.[10] Öte yandan çok uluslu birçok şirketin merkezini bünyesinde barındıran şehir, Türkiye'nin en rekabetçi şehri olarak nitelendiriliyor.[11]

İstanbul, stratejik konumuyla küresel ticaret ve kültürel etkileşimlerde tarih boyunca olduğu gibi bugün de önemli bir köprü görevi görüyor. Avrupa ve Asya kıtalarını birbirine bağlayan İstanbul Boğazı, uluslararası ticaretin merkezi olarak kritik bir noktada bulunuyor. İstanbul'un bu güçlü ekonomik rolü; şehrin dinamik iş dünyası, gelişmiş ulaşım ağları ve uluslararası ticaret bağlantıları sayesinde sürekli olarak güçleniyor. Buna ek olarak İstanbul, farklı kültürleri bir araya getiren yapısıyla kültürel çeşitliliğin merkezi olarak nitelendiriliyor. Şehir hem doğal güzellikleri hem de tarihî ve kültürel yapısı ile ziyaretçilerin ilgisini çekiyor. Şehri ön plana çıkaran bu özellikler, şehrin rekabet gücüne de katkı sunuyor. Bu bağlamda İstanbul'un küresel ölçekteki durumunu çeşitli açılardan

---

[8] Sarolta Takács ve Mounir Farah, The Modern World Civilizations of the Middle East and Southwest Asia, (New York: M.E. Sharpe Inc, 2008).

[9] Muzaffer Bakırcı, "Coğrafi Açıdan Anadolu'nun Tarihi Ulaşım Ağı ve İpek Yolu," *Avrasya Etüdleri* 45(1), (2014): ss. 63-86, https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/422106.

[10] TÜİK, "İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2022," Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2024, https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Il-Bazinda-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-2022-45867.

[11] Melike Mermercioğlu, "Istanbul Has Challenges to Become the Most Competitive City in the Middle East and Central Eastern Europe," *Finnish Business Review*, 6, (2019): ss.1-15.

incelemek ve diğer küresel şehirler ile kıyaslayabilmek amacıyla şehir endekslerinde İstanbul'un yerini ele almak önem kazanıyor.

İstanbul'un küresel şehirler arasındaki konumunu ortaya koyan ve İstanbul Ticaret Odası bünyesinde yayımlanan "Küresel Şehirler ve İstanbul" başlıklı bir rapor bulunuyor. Küresel ölçekte yayınlanan şehir endekslerinin farklı periyotlarda güncellenmesinden dolayı bu ve benzeri çalışmaların da belli aralıklarla yenilenmesi gerekiyor. "Küresel Şehir Endekslerinde İstanbul" başlıklı elinizdeki bu rapor bu yenilenme gereksinimine karşılık geliyor. Ayrıca raporumuz İstanbul'a dair bir SWOT analizi de içeriyor. Böylece İstanbul'u 22 farklı endeks kapsamında değerlendirip şehrin güçlü ve zayıf yönlerinin yanı sıra şehrin gelişimindeki fırsatları ve tehditleri analiz ederek stratejik bir değerlendirme sunuyoruz. Bunlara ilave olarak raporda endekslerin ele aldığı temalar, kullandıkları gösterge ve metodolojiler ve bunların kapsamları hakkında özet bilgiler bulunuyor. Endeks sonuçlarının güncellenmesine paralel biçimde bu raporu her yıl gözden geçirerek ve kısmen yenileyerek İstanbul'un iyileşme gösterdiği endeksleri ve güçlenmesi gereken alanları tespit etmeyi amaçlıyoruz. Bu doğrultuda İstanbul'un rekabet edebilirlik gücünü değerlendirerek politika yapıcılara stratejik planlamalarında yol haritası çizmeyi hedefliyoruz.

GÖSTERGELERLE İSTANBUL

İstanbul, tarihi ve kültürel zenginliklerinin yanı sıra, ekonomik ve demografik dinamikleri ve büyüklüğüyle de dikkat çeken bir dünya şehridir. Jeopolitik ve stratejik konumu, şehrin uluslararası ticaret ve turizmdeki önemini artırırken, dinamik nüfusu ve ekonomik büyüklüğü İstanbul'u Türkiye'nin ekonomik merkezi haline getirmektedir. Bu kısımda İstanbul'un temel demografik ve ekonomik göstergeleri üzerinden şehrin mevcut durumuna dair genel bir bakış sunulmaktadır.

5.461 km²

Yüzölçümü

Nüfus

15.655.924

855 km

Karayolları

%23,2

Türkiye İhracatında İstanbul'un Payı

%24

Türkiye'deki İş Gücünde İstanbul'un Payı

%30

GSYH'de İstanbul'un Payı

17.370.030

İstanbul'u Ziyaret Eden Yabancı Turist Sayısı

923

Otel Sayısı

1.796

Tarihi Mekan Sayısı

8

Organize Sanayi Bölgeleri

102

Teknopark Sayısı

10.547

Teknoparkta Faaliyet Gösteren Şirket Sayısı

402 km
Demiryolu Ağı

215,15 km
Raylı Sistem Hattı

759.326
Uçak Trafiği
(Toplam Sefer)

%65,4
Bilgi ve İletişim
Faaliyetlerinde
İstanbul'un Payı

5.406.820
Motorlu Kara Taşıt
Sayısı

6,58 m²
Kişi Başına Düşen
Ağaçlık Alan m²

KÜRESEL ŞEHİRLER ENDEKSİ
GLOBAL CITIES INDEX

Kearney tarafından yıllık olarak açıklanan Küresel Şehirler Endeksi (Global Cities Index), şehirlerin güçlü yanlarına işaret ederek şehirleri; insan, sermaye ya da fikirler üzerinde etki sahibi olma, bu bileşenleri kendine çekebilme ve elinde tutabilme güçlerine göre değerlendiriyor.

Endeks kapsamında şehirler; iş faaliyetleri, beşerî sermaye, kültürel deneyim, bilgi alışverişi ve siyasi katılım olmak üzere beş boyutta inceleniyor. Bu beş boyut toplamda 29 ölçütten oluşuyor. Şehir puanlaması yapılırken her boyuta ait ağırlıklı ortalamalar toplanarak her bir şehir için 0-100 arasında puanlama yapılıyor ve şehirler bu puanlara göre sıralanıyorlar.

Endekste yer alan beş boyuta ait ağırlık değerleri aşağıda yer alıyor:

Küresel Şehirler Endeksi, Alt Boyutlara Göre İstanbul, 2022-2023

	2023	2022	Son 5 Yılın Ortalaması
Küresel Şehirler Endeksi	25	28	35
İş Etkinliği/Faaliyeti	18	35	31
Beşerî Sermaye	18	20	34
Bilgi Alışverişi	70	65	60
Kültürel Deneyim	15	10	28
Siyasi Katılım	56	53	38

Küresel Şehirler Endeksi 2023 yılı raporunda 156 şehir endeks kapsamında değerlendirildi. Türkiye'den sadece İstanbul'un yer aldığı raporda 2022 yılına kıyasla 3 basamak yükselen İstanbul 25. sırada yer aldı.

Küresel Şehirler Endeksi'ne ait 2019-2023 dönemi sonuçları birlikte değerlendirildiğinde İstanbul'un 5 yıllık ortalamaya göre hesaplanan sırasının 35 olduğu görülüyor.

Küresel Şehirler Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER
1	New York
2	Londra
3	Paris
4	Tokyo
5	Pekin
6	Brüksel
7	Singapur
8	Los Angeles
9	Melbourne
10	Hong Kong
11	Şikago
12	Madrid
13	Şanghay
14	Seul
15	Toronto
16	Berlin
17	San Francisco
18	Sidney
19	Vaşingtoatla
20	Amsterdam
21	Moskova
22	Buenos Aires
23	Dubai
24	Barselona
25	**İstanbul**
26	Boston
27	Frankfurt
28	Meksiko
29	Viyana
30	Miami
31	Münih
34	Atlanta
35	Milano
37	Roma
40	Stokholm
41	Kopenhag
43	Dublin
44	Lizbon
45	Bangkok
46	Sao Paulo
47	Prag
48	Dallas
49	Oslo

SIRA	ŞEHİRLER
50	Doha
51	Santiago
52	Osaka
53	Mumbai
54	Filedelfiya
56	Perth
59	Taipei
60	Kahire
62	Lima
65	Varşova
67	Düsseldorf
69	Budapeşte
72	Kuala Lumpur
74	Cakarta
75	Lüksemburg
77	Beyrut
80	Zagreb
82	Amman
84	Cape Town
87	Kuveyt
90	Ankara
92	Kiev
95	Addis Ababa
98	Wuhan
100	Tianjin
105	Kazablanka
106	Tahrankasa
109	Lagos
113	Haydarabad
114	Tunus
118	Maskat
121	Nur-Sultan (Astana)
124	Salvador
127	Lahor
129	Karaçi
132	Pune
135	Harbin
140	Surabaya
144	Bağdat
149	Yantai
153	Medine
154	Mekke
156	Surat

Kaynak: Kearney

KÜRESEL GÜÇ ŞEHİR ENDEKSİ
GLOBAL POWER CITY INDEX

Küresel Güç Şehir Endeksi (Global Power City Index) The Mori Memorial Kuruluşu tarafından 2008 yılından bu yana düzenli olarak yayımlanıyor. Endeks, şehirlerin sahip oldukları özellikleri sayesinde insanları, işletmeleri veya sermayeyi çekebilme güçlerini değerlendiriyor. Her yıl güncellenen endeks, küresel şehirlerin küresel ölçekte güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyması açısından önem taşıyor.

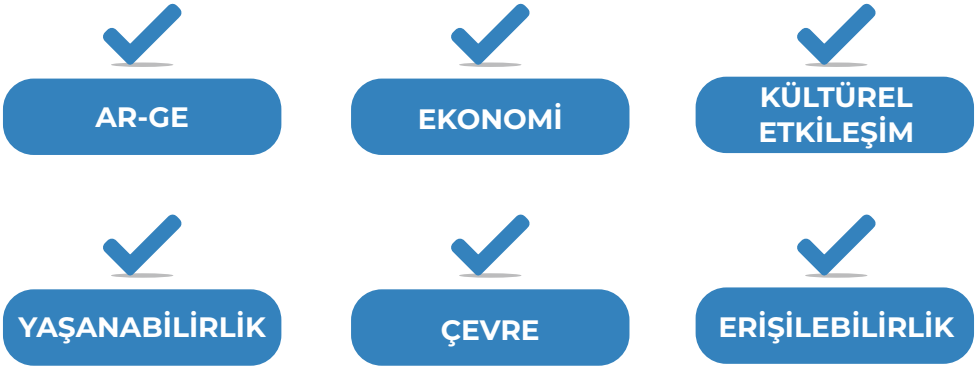

Küresel Güç Şehir Endeksi şehirleri; ekonomi, Ar-Ge, kültürel etkileşim, yaşanabilirlik, çevre ve erişilebilirlik olmak üzere altı kategoride değerlendiriyor. Bu altı kategoriyi oluşturan 26 gösterge grubu ve bu gruplarda toplam 70 gösterge bulunuyor.

Kategorilere Göre İstanbul, 2022-2023

	2022	2023
Ekonomi	42	39
Araştırma ve Geliştirme	29	30
Kültürel Etkileşim	6	6
Yaşanabilirlik	34	42
Çevre	30	30
Erişilebilirlik	18	12

Çalışma kapsamında 2023 yılında toplam 48 şehir sıralamaya dahil edildi. Küresel Güç Şehir Endeksi 2023 yılı sonuçlarına göre İstanbul'un en güçlü olduğu alan, 48 şehir içerisinde 6. sırada yer aldığı kültürel etkileşim kategorisidir. İstanbul'un en düşük performans gösterdiği alan ise son sıralarda yer aldığı yaşanabilirlik kategorisinde kaydedildi. İstanbul bu kategoride 2022 yılına kıyasla 8 basamak düşerek 42. sıraya geriledi.

Küresel Güç Şehir Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	DEĞER
1	Londra	1646,7
2	New York	1506,4
3	Tokyo	1375,8
4	Paris	1363,7
5	Singapur	1264,7
6	Amsterdam	1246,3
7	Seul	1202,1
8	Dubai	1162,7
9	Melbourne	1155,4
10	Berlin	1151,7
11	Kopenhag	1138,9
12	Sidney	1133,4
13	Viyana	1133,2
14	Madrid	1131,5
15	Şangay	1131,5
16	Stokholm	1117,8
17	Beijing	1115,3
18	Hong Kong	1091,8
19	Zürih	1088,5
20	Frankfurt	1086,2
21	Los Angeles	1071,7
22	Barselona	1067,6
23	Toronto	1065,2
24	Brüksel	1049,3
25	Şikago	1044,2
26	Cenevre	1042,9
27	San Francisco	1035,1
28	Dublin	1031,6
29	Boston	1026,3
30	**İstanbul**	**1017,2**
31	Helsinki	1007,9
32	Vancouver	992,6
33	Milano	990,7
34	Moskova	976,5
35	Taipei	958,5
36	Vaşington	955,5
37	Osaka	947,8
38	Bangkok	945,3
39	Sao Paulo	898,4
40	Tel Aviv	892,4
41	Kuala Lumpur	878,7
42	Fukuoka	844,8
43	Meksiko	837,9
44	Buenos Aires	812,8
45	Cakarta	741,7
46	Johannesburg	664,0
47	Kahire	661,3
48	Mumbai	645,3

Kaynak: The Mori Memorial Foundation

KÜRESEL KENTSEL REKABET EDEBİLİRLİK ENDEKSİ
THE GLOBAL URBAN COMPETITIVENESS INDEX

Küresel Kentsel Rekabet Edilebilirlik Raporu, dünya genelinde 1.000'den fazla şehir için ekonomik ve sürdürülebilir rekabet güçlerini analizi ediyor. Çin Sosyal Bilimler Akademisi (The Chinese Academy of Social Sciences, CASS) ve UN-Habitat tarafından yayımlanan raporda ekonomik rekabet gücü, ekonomik yoğunluk rekabet gücü ve kapsamlı artımlı rekabet gücü olmak üzere 3 kategori kapsamında şehirler değerlendiriliyor.

Yıllık olarak yayımlanan rapora ait en güncel yayın 2020-2021 dönemine aittir. Bu raporda toplam 1006 şehir değerlendirmeye alınmıştır. Rapor kapsamında ele alınan şehirlerden 16'sı ise Türkiye'de bulunuyor. Bu şehirler arasında en yüksek sıralamaya sahip olan İstanbul, endeks genelinde 119. sırada yer alıyor.

Küresel rekabet edilebilirliğe ek olarak, raporda ele alınan sürdürülebilir rekabet gücü faktörü, şehirlerin uzun vadeli kalkınmasının belirleyicisi olarak tanımlanıyor. Bu bağlamda ele alınan sürdürülebilir rekabetçilik sıralamasında İstanbul 76. sırada bulunuyor.

2020-2021 Küresel Kentsel Rekabet Edebilirlik Endeksi, Türkiye Şehirleri

ŞEHİRLER	SIRALAMA
İstanbul	**119**
Kocaeli	281
Bursa	325
İzmir	365
Ankara	372
Antalya	400
Adana	404
Samsun	493
Gaziantep	613
Mersin	634
Denizli	655
Konya	744
Kayseri	751
Diyarbakır	755
Eskişehir	781
Şanlıurfa	827

Küresel Kentsel Rekabet Edebilirlik Endeksi, 2020-2021

SIRA	ŞEHİRLER
1	New York
2	Singapur
3	Tokyo
4	Londra
5	Münih
6	San Francisco
7	Los Angeles
8	Paris
9	Shenzhen
10	San Jose
11	Hong Kong
12	Şanghay
13	Frankfurt
14	Boston
15	Dublin
16	Viyana
17	Düsseldorf
18	Stuttgart
19	Hamburg
20	Seattle
25	Seul
30	Miami
35	Stokholm
39	Barselona
49	Amsterdam
55	Roma
68	Sidney
70	Moskova
80	Saint Paul
100	Dubai
119	**İstanbul**
121	Liverpool
140	Lizbon
169	Busan
184	Budapeşte

SIRA	ŞEHİRLER
200	Varşova
281	Kocaeli
300	Albuquerque
325	Bursa
351	Belgrad
365	İzmir
369	Lanzhou
372	Ankara
391	Cape Town
400	Antalya
404	Adana
473	San Salvador
493	Samsun
530	Karaçi
579	Buenos Aires
606	Salvador
613	Gaziantep
624	Malang
634	Mersin
648	Cebu
655	Denizli
714	Marakeş
744	Konya
747	Zhaotong
751	Kayseri
753	Kumasi
755	Diyarbakır
775	Kerbela
781	Eskişehir
793	Pointe-Noire
805	Dakar
827	Şanlıurfa
879	Safakes
988	Rakka
1006	Kisangani

Kaynak: The Chinese Academy of Social Sciences (CASS), UN-Habitat

KÜRESEL FİNANS MERKEZLERİ ENDEKSİ
THE GLOBAL FINANCIAL CENTRES INDEX

Küresel Finans Merkezleri Endeksi, Z/Yen Group tarafından 2007 yılından bu yana yılda iki kez olmak üzere yayımlanıyor. Endeks kapsamında finans merkezleri küresel ölçekte inceleniyor.

Endekste iki girdi seti kullanan bir faktör değerlendirme modeli kullanılıyor. Kullanılan ilk derecelendirme yöntemi, çevrimiçi bir anket aracılığıyla katılımcıların finans merkezlerini "iş yapmak için" çok zayıftan mükemmele kadar değişen 10 puanlık bir ölçek kullanarak derecelendirmesini içeriyor. İkinci derecelendirme yönteminde ise nicel veriler ve araçsal faktörler kullanılıyor. Bu bağlamda iki yöntem doğrultusunda elde edilen bulgulardan yararlanılarak tek bir sıralama oluşturuluyor.

Endeksin oluşturulmasında kullanılan faktörler 5 kategoriden oluşuyor:

- ✔ **1. İş Ortamı**
- ✔ **2. Beşerî Sermaye**
- ✔ **3. Altyapı**
- ✔ **4. Finansal Sektör Gelişimi**
- ✔ **5. İtibar**

Endeksin 34. sayısı Eylül 2023'te yayımlandı. Bu rapora göre İstanbul 121 finans merkezi arasında yapılan sıralamada 110. sırada yer alıyor.

Endekse ait 2009-2023 yılları raporlarında İstanbul için sıralamalar aşağıdaki tabloda sunuluyor:

İSTANBUL'UN SIRALAMASI	TOPLAM ŞEHİR SAYISI	RAPOR TARİHİ	İSTANBUL'UN SIRALAMASI	TOPLAM ŞEHİR SAYISI	RAPOR TARİHİ
74	75	2010 Mart	66	88	2017 Mart
70	75	2010 Eylül	78	92	2017 Eylül
71	75	2011 Mart	76	96	2018 Mart
62	75	2011 Eylül	68	100	2018 Eylül
61	77	2012 Mart	59	102	2019 Mart
56	77	2012 Eylül	53	104	2019 Eylül
57	79	2013 Mart	79	108	2020 Mart
44	80	2013 Eylül	64	111	2020 Eylül
47	83	2014 Mart	74	114	2021 Mart
42	83	2014 Eylül	61	116	2021 Eylül
44	82	2015 Mart	64	119	2022 Mart
47	84	2015 Eylül	77	119	2022 Eylül
45	86	2016 Mart	90	120	2023 Mart
57	87	2016 Eylül	110	121	2023 Eylül

Küresel Finans Merkezleri Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER
1	New York
2	Londra
3	Singapur
4	Hong Kong
5	San Francisco
6	Los Angeles
7	Şangay
8	Vaşington
9	Şikago
10	Cenevre
11	Seul
12	Shenzhen
13	Beijing
14	Frankfurt
15	Paris
16	Lüksemburg
17	Boston
18	Zürih
19	Amsterdam
20	Tokyo
21	Dubai
22	Sidney
23	Berlin
24	Miami
25	Dublin
26	Münih
27	San Diego
28	Minneapolis
29	Guangzhou
30	Toronto
31	Kopenhag
33	Busan
34	Edinburg
35	Abu Dabi
36	Atlanta
38	Montreal
39	Melbourne

SIRA	ŞEHİRLER
40	Stokholm
42	Oslo
45	Milano
46	Stuttgart
48	Madrid
49	Hamburg
50	Helsinki
52	Jersey
53	Brüksel
55	Roma
61	Viyana
66	Mumbai
71	Malta
73	Lizbon
74	Bahreyn
75	Riyad
79	Prag
82	Kuveyt Şehri
84	Monako
86	Bangkok
88	Santiago
92	Varşova
95	Cakarta
96	Atina
100	Wuhan
101	Sofya
104	Rio De Janerio
106	Sao Paulo
107	Budapeşte
110	**İstanbul**
111	Panama
112	Bratislava
114	Moskova
115	Tahran
116	Bakü
118	Saint Petersburg
121	Buenos Aires

Kaynak: Z/Yen Group

İNOVASYON ŞEHİRLERİ ENDEKSİ
INNOVATION CITIES INDEX

İnovasyon Şehirleri Endeksi, inovasyon konusunda şehirlerin sahip oldukları güçlerin ve kapasitelerinin ortaya konmasını amaçlıyor. Endeks, 2Thinknow tarafından 2007 yılından bu yana yıllık olarak yayımlanıyor. Endeks kapsamında şehirlerin sıralaması yapılırken; teknoloji, ulaşım, akıllı şehir, dijital dönüşüm, yeni girişimler, ticaret, turizm, ekonomik kalkınma, sürdürülebilirlik ve yaşanabilirlik olmak üzere çok çeşitli temalar inceleniyor.

Toplamda 162 gösterge ile yapılan hesaplamada şehirler 60 puan üzerinden değerlendirilerek sıralanıyor. Endeks sıralamasında toplam 500 şehir yer alıyor.

İnovasyon Şehirleri Endeksi şehirleri performanslarına göre dört kategoriye ayırıyor.

NEXUS

Bu şehirler küresel ölçekte ilk yüzdelerde yer almaktadır. Birden fazla endüstri segmentinde ekonomik ve sosyal inovasyonlar için kritik bir bağlantı noktasıdır.

HUB

Kilit segmentlerde inovasyon yapan şehirlerdir. Bu şehirlerin kilit ekonomik ve sosyal inovasyonlar üzerinde etkiye sahiptir.

NODE

Küresel olarak rekabetçi şehirlerdir. Bu şehirler inovasyon segmentinde güçlü bir performansa sahip olsalar da önemli sorunları da mevcuttur.

UPSTART

Küresel olarak rekabetçi olma yolunda ilerleyen şehirlerdir. Bu şehirler yeterli iyileşme ile güçlü bir gelecek performansına sahip olabilirler.

Aynı kategoride değerlendirilen şehirler benzer inovasyon potansiyeline sahip olarak değerlendiriliyor. Öte yandan bu sınıflandırmaya göre, şehir kategorileri arasında geçiş de mümkün oluyor. Gruplar içerisinde Nexus, Hub ve Node genel olarak gelişmiş şehirlerden oluşurken gelişmekte olan şehirler çoğunlukla Upstart kategorisinde yer alıyorlar. Upstart kategorisinin altında puan alan şehirler ise endeks sıralamasına dahil edilmiyor.

İnovasyon Şehirleri Endeksinde 2023 yılında İstanbul; Hong Kong, Bangkok, Sao Paulo gibi popüler küresel şehirleri geçerek 60 üzerinden 47 puan ile Hub kategorisinde bulunuyor. Ayrıca ilgili yılda İstanbul, 500 şehir arasında 53.sırada yer alıyor. Endekse ait 2022 yılı sonuçlarına göre İstanbul 32. sırada yer alırken 2023 yılında 21 basamak gerilediği kaydediliyor. Öte yandan son 5 yıllık endeks değerleri göz önünde bulundurularak hesaplanan İstanbul'un ortalama sırasının 45 olduğu görülüyor.

İnovasyon Şehirleri Endeksi, 2023

SIRALAMA	ŞEHİRLER	KATEGORİ	PUAN (60)
1	Tokyo	NEXUS	59
2	Londra	NEXUS	57
3	New York	NEXUS	56
4	Paris	NEXUS	55
5	Singapur	NEXUS	55
6	Los Angeles	NEXUS	55
7	Boston	NEXUS	54
8	Seul	NEXUS	54
9	San Jose	NEXUS	53
10	Houston	NEXUS	53
11	Berlin	NEXUS	52
12	Şikago	NEXUS	52
13	Stokholm	NEXUS	52
14	Dubai	NEXUS	52
15	Toronto	NEXUS	52
16	Münih	NEXUS	51
17	Viyana	NEXUS	51
18	Sidney	NEXUS	51
19	Madrid	NEXUS	51
20	Amsterdam	NEXUS	51
30	Kopenhag	NEXUS	50
31	Miami	NEXUS	50
32	Vaşington	NEXUS	49
33	Filedelfiya	NEXUS	49
34	Oslo	NEXUS	49
35	Osaka	NEXUS	49
40	Tel Aviv	NEXUS	48
41	Hamburg	NEXUS	48
42	Denver	NEXUS	48
43	Portland	NEXUS	48
44	Austin	NEXUS	48
45	Las Vegas	NEXUS	48
46	Şanghay	NEXUS	48
47	Detroit	NEXUS	48
48	Roma	HUB	47
49	Brüksel	HUB	47
50	Newark	HUB	47
51	Baltimore	HUB	47
52	Taipei	HUB	47
53	**İstanbul**	**HUB**	**47**
54	Zürih	HUB	47
55	Phoenix	HUB	47
56	Oakland	HUB	47
57	Orlando	HUB	47
58	Hong Kong	HUB	47
59	Prag	HUB	46
60	Lizbon	HUB	46
80	Sao Paulo	HUB	45
81	Nagoya	HUB	45
82	Düsseldorf	HUB	45
83	Yokohama	HUB	45
84	Quebec	HUB	45
85	Stuttgart	HUB	45
86	Manchester	HUB	45
87	Rotterdam	HUB	45
88	Lyon	HUB	45
89	Varşova	HUB	45
90	Charlotte	HUB	45
145	Bangkok	NODE	43
146	Sapporo	NODE	43
147	Dresden	NODE	43
148	Indianapolis	NODE	43
149	Edmonton	NODE	43
150	Luzern	NODE	43
270	Ankara	NODE	40
271	Augusta	NODE	40
272	Selanik	NODE	40
273	Kahire	NODE	40
274	Kiel	NODE	40
275	Londra	NODE	40
360	Billings	NODE	36
361	Limoges	NODE	36
362	Bursa	NODE	36
363	Yangzhou	NODE	36
364	Dongguan	NODE	36
365	Brazilya	NODE	36
400	Tenerife	UPSTART	34
401	Montevideo	UPSTART	34
402	Pretorya	UPSTART	34
403	Hanoi	UPSTART	34
404	Xi'an	UPSTART	34
405	Valparaíso	UPSTART	34
495	Port Harcourt	Kategori dışı	25
496	Luanda	Kategori dışı	25
497	Zaporijya	Kategori dışı	24
498	Douala	Kategori dışı	23
499	Kinşasa	Kategori dışı	22
500	Hartum	Kategori dışı	21

Kaynak: 2thinknow
(*İnovasyon Şehirleri Endeksi'nde 60 skoruna yakın olan şehirler daha yenilikçi olarak değerlendiriliyor.)

AKILLI ŞEHİRLER ENDEKSİ
SMART CITIES INDEX

Akıllı Şehirler Endeksi, Dünya Rekabet Edebilirlik Merkezi'nin bir parçası olan Smart City Observatory (SCO) tarafından somut verilerin ve anket çıktılarının birleştirilmesiyle oluşturuluyor. Anket-te teknoloji tabanlı çözümlerin ana sorunları etkili bir şekilde giderip gidermediğini belirlemek amacıyla çeşitli yapılar ve teknolojiler hakkında sorular yer alıyor. Ayrıca anketlerle trafik sıkışıklığının iyileştirilmesi için yüz tanıma ve kişisel veri paylaşımı gibi güvenlik açığı oluşturabilecek teknolojiler konusunda vatandaşların kendilerini ne kadar rahat hissettikleri değerlendirilmeye çalışılıyor.

Akıllı Şehirler Endeksinde, 2021 yılında değerlendirilen toplam şehir sayısı 118 iken 2023 yılında bu sayı 141 şehre yükseltilerek daha geniş bir ağ oluşturuluyor. 2023 yılında yaklaşık 20.000 vatandaşa şehirlerindeki yaşama dair anketler yapılarak uygun fiyatlı konut ve yol sıkışıklığından istihdam ve yeşil alanlara kadar en acil önceliklerin neler olduğu soruları yöneltiliyor.

> **Akıllı Şehirler Endeksinde İstanbul, 2023 yılında 141 ülke içerisinde 107. sırada yer alıyor. İstanbul, 2021 yılında ise 118 ülke içerisinde 88.sırada yer alıyordu.**

Akıllı Şehirler Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER
1	Zürih
2	Oslo
3	Kanberra
4	Kopenhag
5	Lozan
6	Londra
7	Singapur
8	Helsinki
9	Cenevre
10	Stokholm
11	Hamburg
12	Pekin
13	Abu Dabi
14	Prag
15	Amsterdam
16	Seul
17	Dubai
18	Sidney
19	Hong Kong
20	Münih
21	New York
22	Auckland
23	Wellington
24	Brisbane
25	Şanghay
26	Reykjavík
27	Bilbao
28	Viyana
29	Taipei Şehri
30	Riyad
31	Melbourne
32	Tallinn
33	Berlin
34	Boston
35	Brüksel
36	Göteborg
37	Madrid
38	Düsseldorf
39	Washington DC.
40	Ottawa
45	Lüksemburg
46	Paris
47	Ljubljana
48	Toronto
49	Busan
50	Los Angeles
51	Bolonya

SIRA	ŞEHİRLER
52	Mekke
53	Denver
54	Zaragoza
55	Seattle
56	Cidde
57	Hannover
58	Nanjing
59	Doha
60	Zhuhai
61	Chicago
62	Bratislava
63	Dublin
64	Lyon
65	Vilnüs
66	Shenzhen
71	Guangzhou
89	Kuala Lumpur
90	Ankara
91	Tel Aviv
92	Philadelphia
93	Anka kuşu
94	Cardiff
95	Belfast
96	Maskat
97	Çengdu
98	Osaka
99	Lizbon
100	Hanoi
101	Marsilya
102	Cakarta
103	Ho Chi Minh Şehri
104	Bükreş
105	Delhi
106	Zagreb
107	**İstanbul**
108	Kahire
109	Mumbai
110	Bengaluru
133	Abuja
134	Lima
135	Amman
136	Rio de Janeiro
137	Tunus
138	Akra
139	Beyrut
140	Sana'a
141	Guatemala şehri

Kaynak: Smart City Observatory (SCO)

KENTSEL MOBİLİTE İNOVASYON ENDEKSİ

URBAN MOBILITY INNOVATION INDEX

Kentsel Mobilite İnovasyon Endeksi, şehirlerin kentsel mobilite alanındaki gelişmişliğini ve inovatif uygulamalarını ele alıyor. Union Internationale des Transports Publics tarafından yayımlanan endeks küresel ölçekte var olan en iyi uygulamalara işaret ediyor. Endeks kapsamında şehirlerin ulaşım planlamalarına inovasyonun entegre edilmesi ve daha fazla mobilite hizmeti geliştirilmesi noktasında şehirlere pratik ve uygulanabilir çözümler sunulması amaçlanıyor.

Kentsel Mobilite İnovasyon Endeksi çok sayıda nicel ve nitel gösterge kapsamında inovasyon ekosistemini inceliyor. Bu bağlamda endeks 3 boyutu kapsayan toplam 9 bileşik göstergeden oluşuyor. Bu üç boyut Readiness (Hazır Olmak), Deployment (Yayılma) ve Liveability (Yaşanabilirlik) olarak belirleniyor. Bileşik göstergeler ise aşağıdaki şemada yer alıyor.

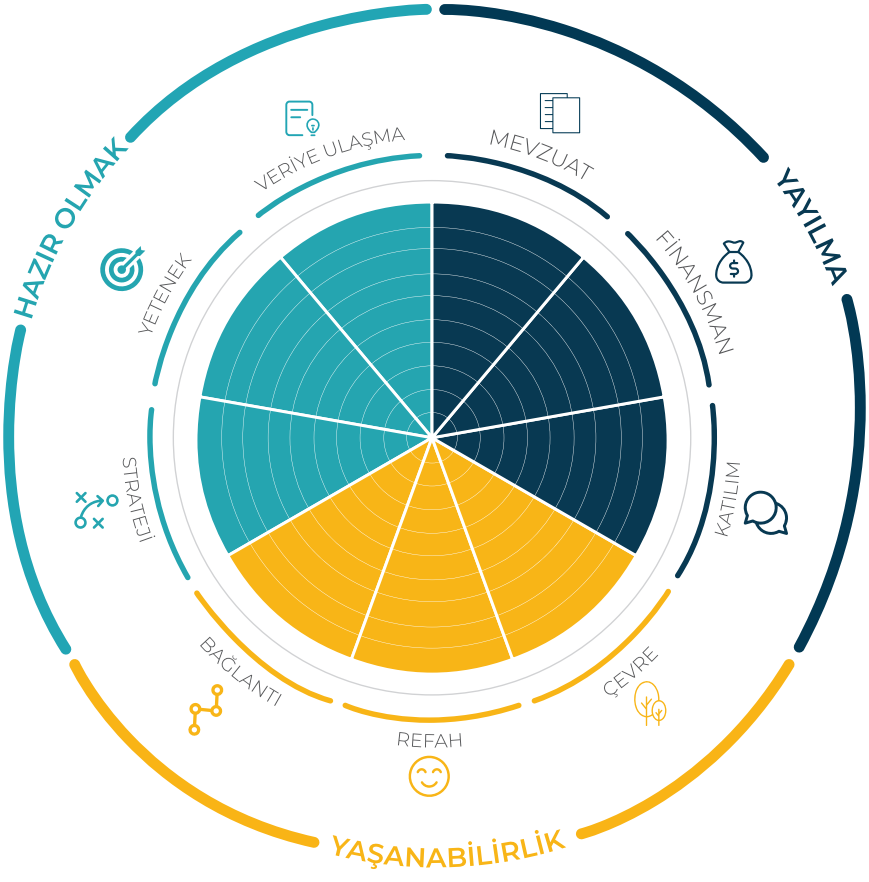

Endeksin amacı şehirleri sıralamaktan ziyade, en iyi şehir uygulamalarını paylaşarak genel bir görünüm sunmaktır. Yıllık olarak yenilenen endekse ait en güncel rapor ise 2021 yılına aittir.

Kentsel Mobilite İnovasyon Endeksinde İstanbul

Kentsel Mobilite İnovasyon Endeksi 2021 yılı raporunda İstanbul'daki ulaşım ağı, kullanılan sosyal ağlar, web siteleri ve mobil uygulamalar gibi akıllı şehir hizmetleri hakkında bilgiler veriliyor. Bunun yanı sıra Covid-19 döneminde bulaşma olasılığının azaltılması amacıyla virüs takip kimliği olarak tanımlanabilecek HES kodlarının ulaşım kartlarıyla eşleştirilmesi uygulaması raporda inovatif bir çözüm olarak nitelendiriliyor. Öte yandan 2004 yılında başlayan bir ulaşım altyapı projesi olan Marmaray, yine İstanbul'da uygulanan inovatif çözümler arasında sayılıyor. Raporda ayrıca İstanbul'a ait özet şehir istatistiklerine yer veriliyor.

Yürüyüş Yolu
%45

Bisiklet Yolu
%1

Toplu Ulaşım
%25

Araba Ulaşımı
%23

Diğer
%6

Ulaşım/inovasyon departmanında çalışan kadınların payı.
%7.2

Doğal veya yarı doğal çevre oranı
%2.2

Yıllık ortalama PM2.5 konsantrasyonu.
(Değerleri 0 - 500 arasında değişir./ Gözle görülemeyen boyutta partiküller.)
19.7 MG/M³

Her 100.000 kişide yol ölümleri.
2.5

SAĞLIK HİZMETLERİ ENDEKSİ
HEALTH CARE INDEX

Sağlık Hizmetleri Endeksi; sağlık çalışanları, ekipman, personel, doktorlar, maliyetler gibi faktörleri kullanarak şehirlerin veya ülkelerin sağlık sistemlerinin genel kalitesini değerlendiriyor.

Söz konusu endeks, farklı şehirlerdeki sağlık sistemlerinin karşılaştırılmasını amaçlıyor. Böylelikle endeks, şehirlerde mevcut olan sağlık sistemlerinin altyapılarının, hizmetlerinin ve kaynaklarının değerlendirmesini sağlıyor.

Sağlık Hizmetleri Endeksinde Tayvan şehirlerinden olan Taipei ve Kaohsiung 86,4 endeks değeriyle ilk iki sırada yer alıyorlar. Ardından sıralamada Avustralya şehri olan Gold Coast, Tayland şehri olan Chiang Mai ve Norveç şehri olan Trondheim geliyor.

> **Sağlık Hizmetleri Endeksinde, İstanbul'un 2022 yılındaki endeks değeri 100 üzerinden 69,2 iken 2023 yılında 0,3 puan artışla 69,5'e yükseldi. Bu artış İstanbul'un sağlık hizmetlerinde iyileşmenin gerçekleştiğini gösteriyor. İstanbul 2023 yılında San Diego, Ankara, Stockholm, Roma gibi şehirleri geride bırakarak 266 küresel şehir içerisinde 106. sırada yer aldı.**

Türkiye'nin diğer şehirlerine bakıldığında, Viyana, Paris, Manchester gibi şehirleri geride bırakan Bursa 16. sırada yer alıyor. Antalya ise Frankfurt, Prag, Boston, Bristol, Zürih gibi şehirleri geride bırakarak 43. sırada bulunuyor. Amsterdam, Birmingham, Houston, Washington gibi şehirleri geride bırakan İzmir 76. sırada yer alırken, 111. sıradaki Ankara ise ABD şehirleri olan Austin ve San Antonio'yu geride bıraktı.

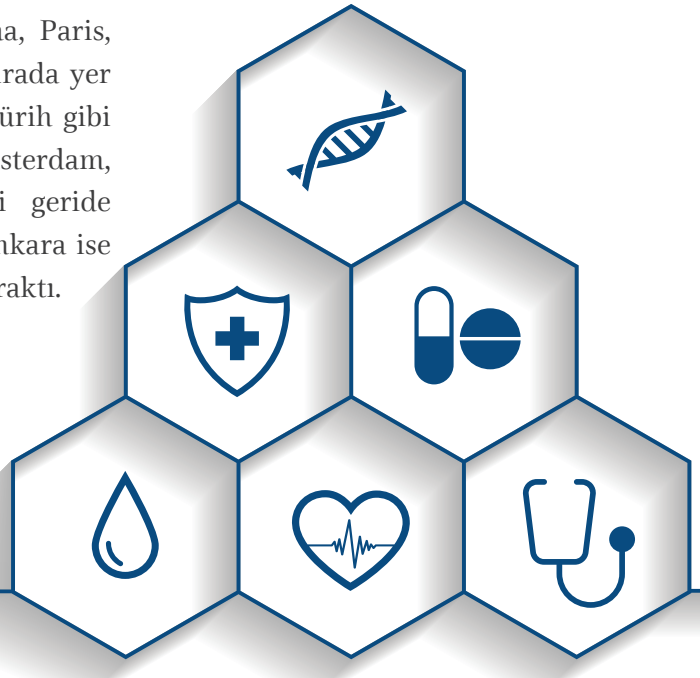

Sağlık Hizmetleri Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	DEĞER
1	Taipei	86.4
2	Kaohsiung	86.4
3	Gold Coast,	84.9
4	Chiang	84.1
5	Trondheim	82.6
6	Seul	82.6
7	Glasgow	82.4
8	Cuenca	82.1
9	Leeds	81.8
10	Lahey	80.0
11	Madrid	80.0
12	Tokyo	79.9
13	Valensiya	79.8
14	Cleveland	79.8
15	Guadalajara	79.7
16	Bursa	79.4
17	Viyana	79.2
18	Manchester	79.1
19	Paris	79.1
20	Helsinki	78.9
21	Edinburg	78.8
22	Gent	78.8
23	Hamilton	78.8
24	Rotterdam	78.7
25	Medellin	78.6
26	Minneapolis	78.5
27	Adelaide	78.3
28	Kopenhag	78.0
29	Edmonton	77.7
30	Oslo	77.7
43	Antalya	75.9
50	Frankfurt	75.2
51	Melbourne	75.1
52	Calgary	75.0
53	Kelowna	74.9
54	Prag	74.7
55	Kaunas	74.5
56	Boston	74.5
57	Tel Aviv-Yafo	74.4
58	Bristol	74.4
59	Brno	74.3
60	Zürih	74.1
76	İzmir	72.7
80	Lizbon	72.4

SIRA	ŞEHİRLER	DEĞER
81	Amsterdam	72.3
82	Birmingham	72.3
83	Seattle	72.2
84	Abu	72.1
85	Houston, Teksas	72.0
86	Kolombo	71.9
87	Timisoara	71.9
88	San	71.9
89	Quebec Şehri	71.8
90	Milan	71.7
100	Washington	69.9
101	Mississauga	69.8
102	Atlanta	69.6
103	Denver	69.5
104	Charlotte	69.5
105	Chennai	69.5
106	**İstanbul**	**69.5**
107	Buenos	69.0
108	San Diego	68.9
109	Monterrey	68.8
110	Philadelphia	68.8
111	Ankara	68.8
130	Austin	67.6
131	San Antonio	67.4
133	Pune	67.0
134	Torino	67.0
135	Floransa	67.0
136	Victoria	66.9
137	Wellington	66.9
138	Curitiba	66.8
139	Guangzhou	66.7
140	Stokholm	66.6
200	Kuveyt Şehri	60.0
201	Roma	60.0
202	Florianopolis	59.9
204	Varşova	59.8
205	Saint Petersburg	59.8
206	Cidde	59.6
261	Kahire	45.5
262	Rio de Janeiro	45.0
263	Kazablanka	44.8
264	Dhaka	40.1
265	Karakas	38.7
266	Bağdat	33.5

Kaynak: Numbeo.com
(Endeks değerinin yüksek olması olumludur.)

MERCER YAŞAM KALİTESİ ARAŞTIRMASI
MERCER QUALITY OF LIVING SURVEY

Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması dünyanın çeşitli bölgelerindeki expatların ve ailelerinin yaşadıkları şehirlerdeki günlük yaşam pratiklerini ve yaşam koşullarını değerlendiriyor. Küresel bir şirket olan Mercer tarafından yayımlanan endeks, her yıl düzenli olarak şehirlerdeki önemli siyasi, ekonomik ve çevresel gelişmeler göz önüne alınarak güncelleniyor. Böylelikle şehirler arasındaki yaşam kalitesi farkları ölçülerek bir sıralama oluşturuluyor.

Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması kapsamında şehirlerin sahip olduğu yaşam koşulları 10 kategoride ve toplam 39 faktör çerçevesinde değerlendiriliyor. Endeks oluşturulurken göz önünde bulundurulan kategoriler aşağıdaki gibidir:

2022 yılı Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması kapsamında toplam 227 şehir çalışmaya dahil edilirken İstanbul 222. sırada yer alıyor. 2023 yılında İstanbul ciddi bir yükseliş göstererek çalışmada değerlendirilen 241 şehir içerisinde 137. sırada yer buluyor. Öte yandan sıralamaya Türkiye'den dahil olan bir diğer şehrin ise 138. sırada bulunan Ankara olduğu görülüyor.

Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması, 2023

SIRA	ŞEHİRLER
1	Viyana
2	Zürih
3	Auckland
4	Kopenhag
5	Cenevre
6	Frankfurt
7	Münih
8	Vancouver
9	Sidney
10	Düsseldorf
11	Lahey
12	Wellington
13	Bern
14*	Basel
14*	Amsterdam
16	Lüksemburg
17	Toronto
18*	Berlin
18*	Ottawa
20*	Montreal
20*	Melbourne
22	Perth
23	Calgary
24	Oslo
25	Hamburg
26*	Stokholm
26*	Stuttgart
28	Canberra
29*	Singapur
29*	Adelaide
31	Nürnberg
32	Paris
36	Brüksel
37	San Francisco
39	Lizbon
40	New York
41	Boston
42*	Honolulu
42*	Dublin
44	Milano
45	Londra
46	Madrid
48	Barselona
50	Tokyo
51	Edinburgh

SIRA	ŞEHİRLER
52	Seattle
57	Vaşington
61	Roma
62	Houston
65*	Şikago
65*	Filedelfiya
69	Atlanta
70	Los Angeles
71	Prag
77	Hong Kong
79	Dubai
80	Budapeşte
81	Seul
84*	Abu Dabi
84*	Varşova
95	Busan
103	Panama
111	Bükreş
115*	San Jose
115*	Rio de Janeiro
130	Meksiko
134	Amman
137	**İstanbul**
138	Ankara
141	Kuveyt
148	Cakarta
157	Kingston
159	Wuhan
160	Lusaka
163	Üsküp
165	Saraybosna
175	Dakar
185	Kahire
189*	Nairobi
189*	Cezayir
197	Bakü
204	Darüsselam
211	Bişkek
212	Kiev
215	Karaçi
222*	Aşkabat
222*	Duşanbe
230	Kinşasa
240	Bağdat
241	Hartum

Kaynak: Mercer

ARCADIS SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER ENDEKSİ
THE ARCADIS SUSTAINABLE CITIES INDEX

Arcadis Sürdürülebilir Şehirler Endeksi şehirleri; gezegen (çevresel), insanlar (sosyal) ve kâr (ekonomik) olmak üzere sürdürülebilirliğin üç kategorisine göre değerlendiriyor. Arcadis tarafından yayımlanan ve sürdürülebilirliğin refah penceresinden incelendiği endekste kategoriler eşit ağırlığa sahiptir. Kategorilerin eşit ağırlığa sahip olması, şehirlerin üst sıralarda yer alabilmeleri için gezegen, insan ve kâr faktörlerinde ortak bir odaklanma eğiliminde olmaları gerektiğine işaret ediyor.

GEZEGEN

Enerji kullanımı ve emisyonlar gibi çevresel faktörleri içerir.

Hava kirliliği, yeşil alanlar, atık yönetimi, kamu politikaları, enerji tüketimi, sera gazı emisyonları, yenilenebilir enerji, sürdürülebilir ulaşım.

İNSANLAR

Yaşam kalitesi de dahil olmak üzere sosyal performansı ölçer.

Sağlık, eğitim, suç oranları, gelir eşitsizliği, iş-yaşam dengesi, toplu taşıma altyapısının güvenilirliği, Wi-Fi erişimi.

KÂR

İş ortamını ve ekonomik performansı değerlendirir.

İş yapma kolaylığı, ekonomik kalkınma, istihdam, güvenilir elektriğe erişim, bağlantı

Arcadis Sürdürülebilir Şehirler Endeksi 2022 kapsamında 47 ülkeden 100 şehir inceleniyor. Her bir şehir için hesaplanan sürdürülebilirlik puanları şehirlerin kümülatif performansını değerlendirerek bir sıralama oluşturuyor. Endekse ait 2018 yılı raporuna göre İstanbul 82. sırada yer alırken en son yayımlanan 2022 yılı raporunda ise İstanbul 74. sıraya yükseldiği görülüyor.

Arcadis Sürdürülebilir Şehirler Endeksi, Alt Kategorilere Göre İstanbul Sıralaması

İstanbul	2018	2022
Arcadis Sürdürülebilir Şehirler Endeksi	82	74
Gezegen	88	55
Kâr	80	79
İnsanlar	75	74

Arcadis Sürdürülebilir Şehirler Endeksi, 2022

SIRA	ŞEHİRLER	SIRA	ŞEHİRLER
1	Oslo	36	Birmingham
2	Stokholm	37	Dublin
3	Tokyo	38	Brüksel
4	Kopenhag	39	Dallas
5	Berlin	40	Marsilya
6	Londra	41	Toronto
7	Seattle	42	Wellington
8	Paris	43	Pittsburgh
9	San Francisco	44	Riga
10	Amsterdam	45	Miami
11	Zürih	46	Taipei
12	Rotterdam	47	Cenevre
13	Glasgow	48	Denver
14	Los Angeles	49	Barselona
15	New York	50	Makao
16	Frankfurt	51	Milano
17	Vancouver	57	Lizbon
18	Edinburgh	61	Budapeşte
19	Münih	63	Hong Kong
20	Vaşington	65	New Orleans
21	Hamburg	66	Şangay
22	Boston	68	Roma
23	Viyana	69	Atina
24	Montreal	72	Bangkok
25	Phoenix	**74**	**İstanbul**
26	Seul	75	Wuhan
27	Antwerp	78	Bogota
28	Madrid	80	Santiago
29	Filedelfiya	82	Buenos Aires
30	Tampa	84	Sao Paulo
31	Lyon	86	Kahire
32	Manchester	89	Cape Town
33	Sidney	94	Lahor
34	Leeds	98	Karaçi
35	Singapur	100	Kinşasa

Kaynak: Arcadis

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER ENDEKSİ
SUSTAINABLE CITIES INDEX

Sürdürülebilir Şehirler Endeksi, Corporate Knights tarafından yıllık olarak yayımlanıyor. Endeks kapsamında şehirlerin sürdürülebilir kalkınma performansları değerlendiriliyor ve şehirler buna göre sıralanıyor.

Endeks nicel göstergeler ışığında oluşturuluyor ve endeks oluşturulurken toplam 12 göstergeden faydalanılıyor. Bu göstergelerden 11 tanesi çevresel sürdürülebilirlik ile ilişkili iken bir tanesi enerji politikasına odaklanıyor.

Sürdürülebilir Şehirler Endeksi kapsamında kullanılan göstergeler ve her bir göstergenin endeks içerisinde sahip olduğu ağırlıklar aşağıda gösteriliyor:

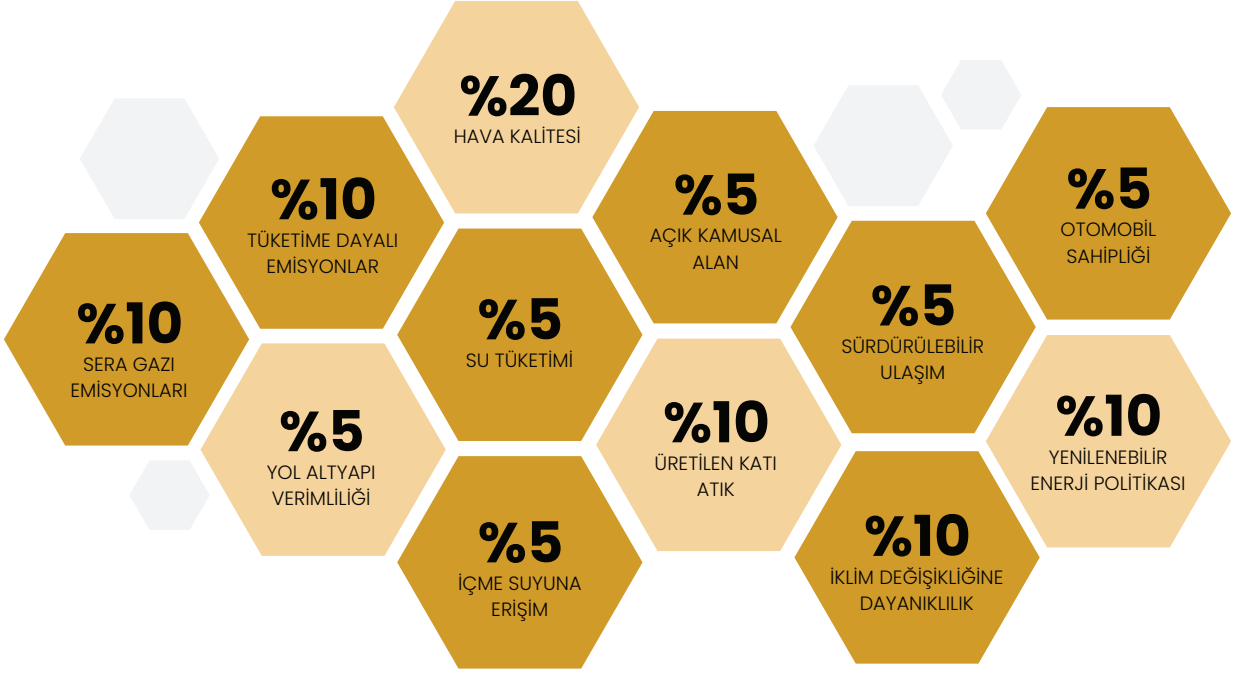

Endekse ait 2023 yılı raporunda toplam 70 şehir endeks kapsamında değerlendiriliyor. Bu değerlendirmeye göre ilk sırada Stockholm şehri yer alırken İstanbul ise geçen yıla göre 4 basamak birden yükselerek 42. sırada yer aldı.

Sürdürülebilir Şehirler Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	SIRA	ŞEHİRLER
1	Stokholm	36	Houston
2	Oslo	37	Buenos Aires
3	Kopenhag	38	Hong Kong
4	Lahti	39	Pingtung
5	Londra	40	Şikago
6	Auckland	41	Meksiko
7	Sidney	**42**	**İstanbul**
8	Berlin	43	Curitiba
9	Winnipeg	44	Medellin
10	Vancouver	45	Saskatoon
11	Halifax	46	Quezon
12	Tokyo	47	Providencia
13	Madrid	48	Singapur
14	Montreal	49	Belen
15	Toronto	50	Pekin
16	Paris	51	Guangzhou
17	Calgary	52	Rio de Janeiro
18	Seul	53	Cape Town
19	Ottava	54	Bogota
20	Edmonton	55	Sao Paulo
21	San Francisco	56	Şangay
22	Boston	57	Abidjan
23	Taipei	58	Tianjin
24	New York	59	Akra
25	Amsterdam	60	Nairobi
26	Taichung	61	Johannesburg
27	Arequipa	62	Hsinchu
28	Minneapolis	63	Dakka
29	Londra	64	Dubai
30	Kanberra	65	Mumbai
31	Vaşington	66	Yaunde
32	Los Angeles	67	Dakar
33	Filedelfiya	68	Lagos
34	Şenzhen	69	Darüsselam
35	Seattle	70	Karaçi

Kaynak: Corporate Knights

SATIN ALMA GÜCÜ ENDEKSİ
PURCHASING POWER INDEX

Satın Alma Gücü Endeksinde New York şehri baz alınarak diğer şehirler değerlendiriliyor. Söz konusu endeks, belirli bir şehirdeki ortalama net maaşa göre göreceli satın alma gücünü gösteriyor.

Yurtiçi satın alma gücünün 40 olması; ortalama maaşlı şehir sakinlerinin, ortalama maaşlı New York şehri sakinlerine kıyasla ortalama %60 daha az mal ve hizmet alabileceği anlamına geliyor.

Satın Alma Gücü Endeksinde ilk sıralarda ABD, Kanada, Hollanda, İsviçre, Almanya gibi gelişmiş ülkelerin şehirleri yer alırken son sıralarda Brezilya, Mısır gibi gelişmekte olan ülke şehirleri yer alıyor.

Satın Alma Gücü Endeksinde, İstanbul'un 2022 yılındaki endeks değeri 28,7 iken 2023 yılında 28,5'e geriledi. Söz konusu endekste 2023 yılında değerlendirilen 242 küresel şehir arasında İstanbul 223. sırada yer alıyor. Endekste yer alan Ankara ise 207. sırada yer alarak diğer Türkiye şehirlerini geride bıraktı.

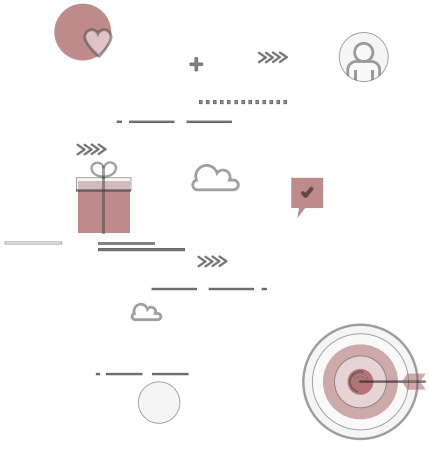

> **Numbeo, verileri GST ve KDV gibi satış vergileri dahil olarak topluyor. Ortalama maaş verisi söz konusu olduğunda ise gelir vergisinden sonraki değer baz alınıyor. Bu rakamlar doğrudan yerel satın alma gücünü tahmin etmek için kullanılıyor.**

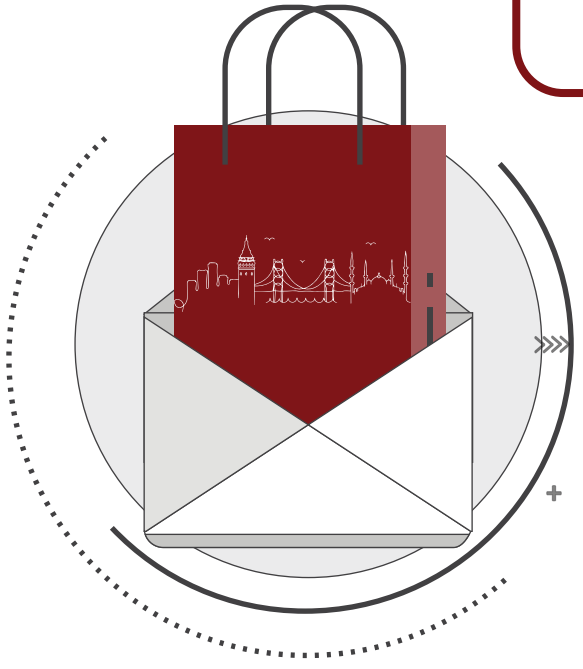

Satın Alma Gücü Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	DEĞER
1	Albuquerque	155.1
2	Milwaukee	153.1
3	Jacksonville	146.2
4	Regina	146.2
5	Houston	144.3
6	Phoenix	140.8
7	San Antonio	140.5
8	San Jose	139.1
9	Orlando	138.8
10	Denver	138.3
11	Dallas	137.0
12	Baltimore	135.2
13	Minneapolis	133.8
14	Indianapolis	133.2
15	Salt Lake City	132.5
16	Lahey	129.9
17	Dubai	129.1
18	Austin	128.3
19	Vaşington	127.9
20	Tampa	127.8
26	Zürih	122.9
28	Şikago	121.3
29	Pittsburgh	118.9
30	Eindhoven	118.7
50	Sidney	110.6
51	Raleigh	110.1
52	Frankfurt	108.0
53	Birmingham	107.9
54	Düsseldorf	107.8
55	Glasgow	107.7
56	Quebec Şehri	106.3
57	Hamburg	106.2
60	San Francisco	104.0
80	Cambridge	97.0
81	Edinburg	96.3
82	Manchester	96.2
83	Bangalore	96.0
84	Singapur	95.6
85	Oslo	95.2
86	Stokholm	94.6
87	Johannesburg	94.5
88	Bristol	94.4
89	Vancouver	94.0
90	Oklahoma Şehri	93.7

SIRA	ŞEHİRLER	DEĞER
100	Tokyo	90.0
101	Anvers	89.4
102	Belfast	89.2
103	Miami	89.2
104	Köln	88.9
105	Cork	88.5
106	Londra	88.1
107	Victoria	87.9
108	Madrid	85.7
109	Cidde	85.7
110	Kuala Lumpur	84.6
121	Dublin	77.6
130	Prag	69.9
131	Krakow	68.8
133	Hong Kong	67.7
134	Gdansk	66.7
135	Bolonya	64.3
136	Kalküta	64.2
137	Lefkoşa	63.8
138	Pekin	63.3
139	Poznan	62.7
140	Varşova	62.6
205	Kazablanka	34.9
206	Santiago	34.7
207	Ankara	34.4
220	Bangkok	29,5
221	Bogota	28,9
222	İzmir	28,6
223	**İstanbul**	**28,5**
224	İslamabad	28
225	Bursa	26,2
226	Erivan	26,1
227	Sao Paulo	26,1
232	Belo Horizonte	24,1
233	Rio de Janeiro	23,2
234	Kahire	22,9
235	Karaçi	22,4
236	Lahor	22
237	Katmandu	20
238	Tahran	18,9
239	Kolombo	15,6
240	Karakas	11
241	Beyrut	10,1
242	Lagos	7,6

Kaynak: Numbeo.com
(Endeks değerinin yüksek olması olumludur.)

YAŞAM MALİYETİ ENDEKSİ
COST OF LIVING INDEX

Yaşam Maliyeti Endeksi; yiyecek, restoran, ulaşım ve kamu hizmetleri gibi tüketim mallarının göreceli fiyatları dikkate alınarak hesaplanıyor. Endeks değerlendirmesi, kira veya ipotek gibi konaklama masraflarını ise içermiyor.

Yaşam maliyeti endeksinde ilk sırada İsviçre'den Zürih şehri yer alıyor. Başka bir deyişle, Zürih endeks kapsamında değerlendirilen küresel şehirler arasında en yüksek maliyete sahip şehirdir.

İkinci sırada ise İsviçre'den Cenevre geliyor. Cenevre'yi ABD'nin şehirlerinden olan Honolulu, New York, San Francisco takip ediyor.

Yaşam Maliyeti Endeksinde, İstanbul'un 2022 yılındaki endeks değeri 31,1 iken 2023 yılında bu değer yükseliş göstererek 34,6 seviyesine ulaşıyor. Yaşam Maliyeti Endeksinde 2023 yılında 242 şehir değerlendirilirken İstanbul bu küresel şehirler arasında Buenos Aires, Ankara, İzmir, Kiev şehirlerini geçerek 201. sırada yer alıyor.

Endeks kapsamında değerlendirilen 242 şehir arasında yaşam maliyeti en düşük şehir Pakistan'dan İslamabad'dır. İslamabad'ı Hindistan, Mısır ve Ukrayna şehirleri takip ediyor.

Yaşam Maliyeti Endeks değerlendirmesinde 120 değerine sahip olan bir şehrin New York şehrinden (kira hariç) %20 daha pahalı olduğu tahmin ediliyor.

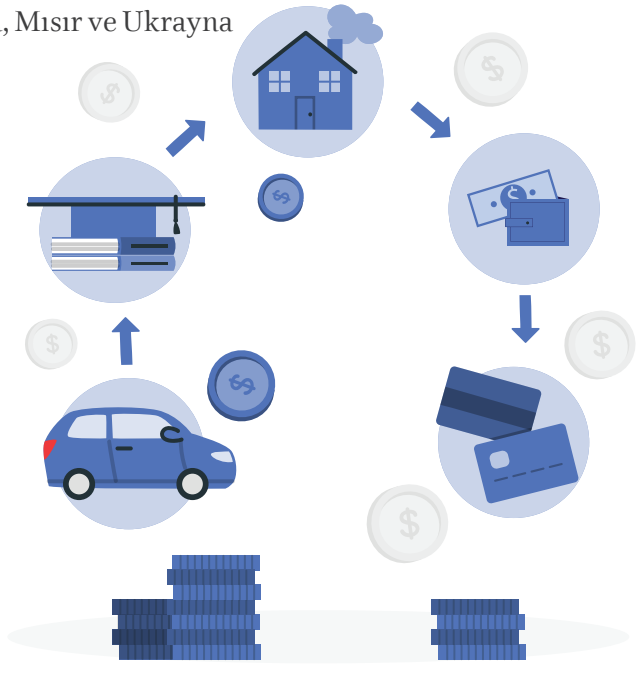

Yaşam Maliyeti Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	DEĞER
1	Zürih	120,8
2	Cenevre	107,1
3	Honolulu	102,7
4	New York	100
5	San Francisco	99,6
6	Oslo	93,5
7	Seattle	92,9
8	Oakland	90,1
9	Anchorage	88
10	Singapur	85,9
11	Reykjavik	85,8
12	Sacramento	84,7
13	Boston	84,6
14	Vaşington	83,8
15	San Jose	83,2
16	San Diego	82,9
17	Brisbane	82,5
18	Kopenhag	82,3
19	Nashville	81,9
20	Miami	81,9
50	Londra	74,2
51	Phoenix	74
52	Detroit	74
53	Atlanta	73,8
54	Tokyo	73,7
55	Milano	73,6
57	Münih	73,1
58	Columbus	73
59	Toronto	73
60	Spokane	72,7
90	Hamilton	67,5
100	Mississauga	64,8
110	Viyana	61,8
111	Belfast	61,8
112	Edinburg	61,4
113	Torino	61,2
114	Limasol	60,7
115	Atina	59,8
116	Tallin	59,6
117	Doha	59,6
118	Montevideo	59,3
119	Barselona	58,7
121	Taipei	57,6

SIRA	ŞEHİRLER	DEĞER
139	Bangkok	49,8
195	Hanoi	36,4
196	Campinas	36,3
197	Kito	36
198	Bursa	35,9
199	Lima	35,8
200	Cakarta	35,1
201	**İstanbul**	**34,6**
202	Nairobi	34,6
203	Belo Horizonte	34,5
204	Curitiba	34,3
205	Porto Alegre	34,1
206	Kişinev	33,9
207	Recife	33,8
208	Tahran	33,2
209	Kazablanka	33
210	Çingdao	32,7
211	Buenos Aires	31,6
212	Bakü	30,9
213	Almatı	30,9
214	Kiev	30,8
215	Dakka	29,6
216	Astana	29,4
217	İzmir	29,1
218	Ankara	28,7
219	Kolombo	27,6
221	Katmandu	27,2
222	Dnipro	27,1
223	Odessa	26,6
224	Noida	26,5
230	Medellin	24,9
231	Harkov	24,5
232	Bogota	24,5
233	Ahmedabad	24,1
234	Kahire	24,1
235	Pune	24
236	Madras	23,3
237	Kalküta	22,2
238	Coimbatore	21,3
239	Lahor	20,7
240	Mangalore	20,1
241	Karaçi	19,8
242	İslamabad	19,7

Kaynak: Numbeo.com
(Yaşam maliyeti endeksinin düşük olması olumludur.)

EMLAK FİYATININ GELİRE ORANI ENDEKSİ
HOUSE PRICE TO INCOME RATIO

Fiyat-Gelir Oranı, daire satın almanın karşılanabilirliği için temel bir ölçüdür. Daha düşük bir oran daha iyi karşılanabilirliği gösterir. Tipik olarak ortalama daire fiyatlarının yıllık gelir olarak ifade edilen ortalama hanehalkı harcanabilir gelirine oranı olarak hesaplanır.

> **Metrekare başına kirayı tahmin etmeye yönelik formül, 1 yatak odalı dairenin 50 metrekare ve 3 yatak odalı dairenin 110 metrekare olduğunu varsayar. Vergileri veya bakım ücretlerini hesaba katmaz.**

Fiyat-Gelir Oranı Formülde Kullanılan Veriler

Net harcanabilir aile geliri, şu şekilde tanımlanır;
1.5 * ortalama net maaş (%50, işgücündeki kadınların varsayılan yüzdesidir)

Ortalama daire büyüklüğü 90 metrekare

Metrekare fiyatı (şehir merkezi ve şehir merkezi dışındaki ortalama metrekare fiyatıdır.

Gelir Yüzdesi Olarak İpotek, ipoteğin gerçek aylık maliyetinin eve götürülen aile gelirine oranıdır (daha düşük olan daha iyidir). Ortalama aylık maaş, aile gelirini tahmin etmek için kullanılır. Metrekare fiyatı şehir merkezi ve şehir merkezi dışındaki fiyatların ortalaması olan 90 metrekarelik ev (veya daire) için 20 yıl vadeli %100 ipotek alındığı varsayılır.

Kredi Uygun Fiyat Endeksi, gelir yüzdesi olarak ipoteğin tersidir. Kullanılan formül şudur: (100 / gelirin yüzdesi olarak ipotek) Endeks değerinin yüksek olması olumludur.

Kira Fiyat Oranı, ortalama sahip olma maliyetinin alınan kira gelirine (kira için satın alıyorsa) veya kiralama durumunda (ikamet etmek için satın alıyorsa) ödenecek tahmini kiraya bölünmesiyle elde edilir. Düşük değerler kiralamaktansa satın almanın daha iyi olduğunu, yüksek değerler ise satın almaktansa kiralamanın daha iyi olduğunu gösterir.

Brüt Kira Getirisi, toplam yıllık brüt kiranın ev fiyatına bölünmesiyle elde edilir (yüzde olarak ifade edilir). Değerin yüksek olması daha iyidir.

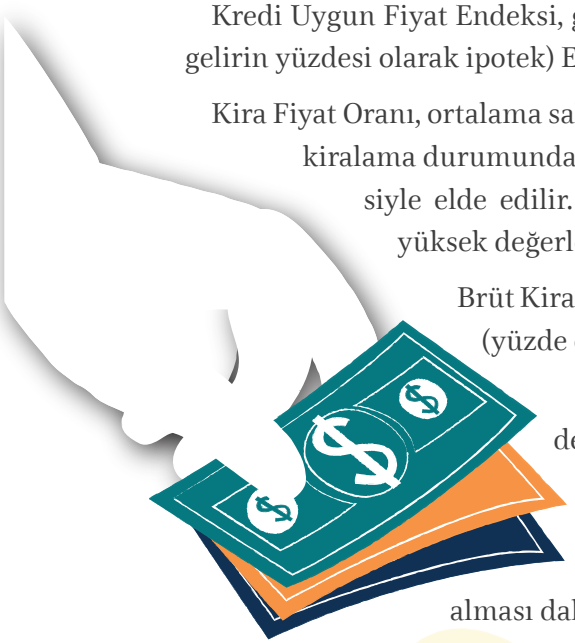

Emlak Fiyatının Gelire Oranı Endeksinde 2023 yılında 242 şehir değerlendirilirken İstanbul; Paris, Tokyo, Berlin, Ankara, Boston gibi şehirlerden daha yüksek bir orana sahip olarak 21. sırada yer alıyor. İstanbul'un 2022 yılındaki emlak fiyatının gelire oranı endeks değeri 16,3 iken 2023 yılında 21,0'a yükseldi. Endeksin düşük değer alması daha olumlu olarak değerlendiriliyor.

Emlak Fiyatının Gelire Oranı Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	EMLAK FİYATININ GELİRE ORANI
1	Şangay	46,6
2	Pekin	45,8
3	Hong Kong	44,9
4	Kolombo	43,7
5	Beyrut	41,3
6	Shenzhen	40,1
7	Manila	37,6
8	Mumbai	36,6
9	Ho Chi Minh Şehri	34,5
10	Katmandu	33,9
11	Bangkok	31,5
12	Seul	30,8
13	Taipei	29,5
14	Tahran	29
15	Buenos Aires	27,7
16	Karakas	26,5
17	Rio de Janeiro	23,8
18	Sao Paulo	23,4
19	Bogota	21,8
20	Moskova	21,6
21	**İstanbul**	**21**
22	Belo Horizonte	20,7
23	Tel Aviv-Yafo	20,5
24	Saint Petersburg	20,3
25	Cakarta	20,3
26	Paris	20,2
27	Qingdao	19,8
28	Lizbon	19,6
29	Belgrad	19,6
30	Prag	19,3
50	Dhaka	15,4
51	Üsküp	15,3
52	Kazablanka	15,3
53	Nijniy Novgorod	15,2
54	Novosibirsk	15,1
55	Porto Alegre	15
56	Budapeşte	14,8
57	Kiev	14,8
58	Curitiba	14,7
59	Gdansk	14,5
60	Tiflis	14,5
73	İzmir	13,5
80	Vancouver	12,9
81	Wellington	12,9

SIRA	ŞEHİRLER	EMLAK FİYATININ GELİRE ORANI
82	Toronto	12,9
83	Poznan	12,8
84	Almatı	12,8
85	Montevideo	12,7
86	Lüksemburg	12,6
87	Tokyo	12,6
88	Victoria	12,5
89	Wroclaw	12,5
90	Kharkiv	12,4
99	Bursa	11,8
100	Saraybosna	11,8
101	Ekvador	11,8
102	Lviv	11,7
103	Selanik	11,7
104	Chennai	11,7
105	Viyana	11,5
106	Berlin	11,4
107	Yaş	11,4
108	Kişinev	11,4
109	Lahor	11,4
110	Hamburg	11,3
150	Ankara	8,6
151	San Juan	8,6
152	Montreal	8,4
153	Limassol	8,4
154	Pune	8,4
155	Edinburg	8,3
156	Haydarabad	8,3
157	Amman	8,3
158	Melbourne	8,2
159	Torino	8,2
160	Boston	8,1
161	Valensiya	8,1
162	San Jose	7,9
163	Guadalajara	7,9
164	San Diego	7,8
165	Coimbatore	7,7
230	Orlando	2,9
237	Phoenix	2,4
238	Johannesburg	2,4
239	Indianapolis	1,9
240	Pretoria	1,9
241	Detroit	1,4
242	Baltimore	1,0

Kaynak: Numbeo.com
(Endeks değerinin düşük olması olumludur.)

KÜRESEL KONUT ŞEHİRLERİ ENDEKSİ
GLOBAL RESIDENTIAL CITIES INDEX

Küresel Konut Şehirleri Endeksi, resmi istatistiklerden yola çıkarak dünya çapında 100'den fazla şehre ait konut fiyat hareketlerini takip ediyor. Knight Frank tarafından yayımlanan endeks her şehir için yerel para birimi cinsinden nominal fiyatlardaki değişimleri izliyor. Endeks şehirleri gerçekleşen fiyat değişimlerine göre 3 ya da 12 aylık periyotlara göre değerlendirdikten sonra sıralıyor.

Belirli aralıklarla yayımlanan endekse ait 2023 yılı 3.çeyrek raporuna göre, İstanbul 12 aylık dönem için %77,6 artış ile 107 şehir içerisinde 2. sırada yer alıyor. İlk sırada ise yıllık %102,7'lik değişim ile Ankara bulunuyor.

Endeksin 2022 yılı 3.çeyrek raporunda ise 150 şehir içerisinde Türkiye'den sırasıyla İstanbul, Ankara ve İzmir şehirleri ilk üçte yer alıyordu. Bu şehirler arasında İstanbul %212,1'lik yıllık artış oranı ile 2022 yılında en güçlü yıllık fiyat artışını kaydeden şehir olarak ilk sırada yer aldı. İlgili dönemde en son sırada yer alan üç şehir ise Frankfurt, Bratislava ve Stockholm oldu.

Küresel Konut Şehirleri Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	ENDEKS DEĞERİ
1	Ankara	102,7
2	**İstanbul**	**77,6**
3	Dubai	18,0
4	Zagreb	14,0
5	Atina	12,0
6	Vilnius	11,6
7	Varşova	10,6
8	Perth	9,7
9	Sofya	8,8
10	Filedelfiya	8,6
11	Bogota	7,0
12	Kokota	7,0
13	Sidney	6,7
14	New York	6,3
15	Lizbon	6,1
16	Bengaluru	6,0
17	Meksiko	6,0
18	Şikago	6,0
19	Mumbai	6,0
20	Osaka	5,9
21	Tokyo	5,9
22	Vancouver	5,8
23	Chengdu	5,8
24	Boston	5,3
25	Los Angeles	5,3
26	Sao Paulo	5,2
27	Miami	5,0
28	Madrid	4,7
29	Vaşington	4,5
30	Lefkoşa	4,4
31	Şangay	4,4
32	Singapur	4,4
33	Glasgow	4,3
34	Bangkok	4,1
35	Delhi	4,0
36	Brisbane	3,9
37	Milan	3,8
38	Kudüs	3,8

SIRA	ŞEHİRLER	ENDEKS DEĞERİ
39	Abu Dabi	3,5
40	Edinburg	3,4
41	Toronto	3,2
47	Houston	2,8
48	Barselona	2,7
49	Kiev	2,6
50	Cakarta	2,5
51	Tel Aviv	2,1
52	Brüksel	1,8
56	Birmingham	1,3
57	Zürih	1,3
59	Manchester	1,2
61	Budapeşte	1,2
62	Wuhan	1,1
63	Seattle	1,0
64	Melbourne	1,0
65	Marsilya	0,7
68	San Francisco	0,5
71	Cenevre	0,2
72	Roma	0
77	Phoenix	-1,2
78	Londra	-1,6
79	Prag	-1,7
81	Dublin	-1,7
82	Oslo	-1,7
83	Bükreş	-2,7
87	Viyana	-4
88	Rotterdam	-4,7
89	Berlin	-5,1
90	Amsterdam	-5,7
91	Paris	-6,1
92	Lüksemburg	-6,4
102	Hong Kong	-8,7
103	Seul	-9,2
104	Busan	-9,7
105	Frankfurt	-10,1
106	Bratislava	-10,3
107	Stokholm	-12,0

Kaynak: Knight Frank

SUÇ VE GÜVENLİK ENDEKSİ
CRIME AND SAFETY INDEX

Suç endeksi, belirli bir şehir veya ülkedeki genel suç düzeyine ilişkin değerlendirmede bulunuyor. Söz konusu endeks, 20'nin altındaki suç düzeylerini çok düşük, 20 ile 40 arasındaki suç düzeylerini düşük, 40 ile 60 arasındaki suç düzeylerini orta, 60 ile 80 arasındaki suç düzeylerini yüksek, 80'in üzerindeki suç düzeylerini ise çok yüksek olarak değerlendiriyor.

> **İstanbul'un 2023 yılında suç endeksi değeri 47,5, güvenlik endeksi değeri ise 52,5'dir. Suç ve güvenlik endeksi birlikte değerlendirildiğinde, 416 küresel şehir arasında Liverpool, Stockholm, Moskova, Bangkok ve Münih gibi şehirleri geçen İstanbul 186. sırada yer alıyor. Öte yandan, İstanbul'un endeks değerleri geçen yılın endeks değerleriyle benzerlik gösteriyor.**

Ayrıca, suç endeksinin içerisinde anket yöntemiyle;

1. Suç düzeylerine ilişkin genel algı,
2. Algılanan güvenlik: Sakinlerin ve ziyaretçilerin gündüz ve gece yürürken güvenlik duygularına ilişkin yanıtları,
3. Belirli suçlarla ilgili endişeler: Soygun, araba hırsızlığı, yabancılar tarafından yapılan fiziksel saldırılar, halka açık yerlerde taciz ve ten rengi, etnik köken, cinsiyet veya din gibi faktörlere dayalı ayrımcılıkla ilgili endişeler hakkında anket yanıtları,
4. Mülkiyet suçları: Hırsızlık, vandalizm vb. gibi mülkiyetle ilgili suçların kapsamının değerlendirilmesine ilişkin anket yanıtları,
5. Şiddet içeren suçlar: Saldırı, cinayet, cinsel suçlar vb. dahil olmak üzere şiddet içeren suçlara ilişkin algının değerlendirilmesine yönelik anket yanıtları,

kullanılarak değerlendiriliyor.

Güvenlik endeksi ise suç endeksinin tam tersi konular içeriyor. Suç ve güvenlik endekslerinde 2023 yılında 416 şehir değerlendirilerek karşılaştırma yapılıyor.

Suç ve Güvenlik Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	SUÇ ENDEKSİ	GÜVENLİK ENDEKSİ
1	Karakas	83,6	16,4
2	Pretoria	82	18
3	Durban	81	19
4	Port Moresby	80,7	19,3
5	Johannesburg	80,7	19,3
6	San Pedro Sula	80,5	19,5
7	Kabil	79,8	20,2
8	Rio de Janeiro	77,6	22,4
9	Fortaleza	77,3	22,7
10	Natal	77,2	22,8
11	Port Elizabeth	76,9	23,1
12	Salvador	76,6	23,4
13	Recife	76,4	23,6
14	İspanya Limanı	76,2	23,8
15	Baltimore	75,5	24,5
16	Rosario	75,2	24,8
17	Alice Springs	74,8	25,2
18	Memphis	74,8	25,2
19	Detroit	74,1	25,9
20	Cape Town	73,6	26,4
21	Porto Alegre	72,4	27,6
22	Guayaquil	71,6	28,4
23	Albuquerque	71,5	28,5
24	Tijuana	71,4	28,6
25	Lima	70,9	29,1
26	Kingston	70,9	29,1
27	Saint Louis	70,6	29,4
28	Sao Paulo	70,5	29,5
29	Cali	70,2	29,8
30	Şam	70	30
100	Cancun	56,9	43,1
101	Paris	56,9	43,1
102	Oshawa	56,5	43,5
103	Toowoomba	56,4	43,6
104	Tahran	55,9	44,1
105	Atina	55,9	44,1
110	Phnom Penh	55,4	44,6
135	Londra	53	47
136	Roma	53	47
137	Lyon	52,8	47,2
138	Seattle	52,8	47,2
186	**İstanbul**	**47,5**	**52,5**
187	Liverpool	47,5	52,5
188	Moncton	47,3	52,7
189	Honolulu	47,3	52,7
190	Columbus	47,2	52,8
191	Üsküp	46,9	53,1
201	Gold Coast	46,2	53,8
202	Stockholm	46,1	53,9
203	Saraybosna	45,9	54,1
204	Edmonton	45,9	54,1
205	St.Catharines	45,8	54,2
210	Denver	45,3	54,7
240	Pune	41,6	58,4
241	Iloilo	41,5	58,5
242	Kitchener	41,2	58,8
243	Lodz	41,1	58,9
244	Halifax	41	59
246	Hannover	40,9	59,1
247	Bonn	40,5	59,5
248	Bangkok	40,5	59,5
249	San Diego	40,4	59,6
250	Austin	40,3	59,7
258	Ankara	39,5	60,5
280	Katmandu	37	63
282	Moskova	36,8	63,2
284	Calgary	36,7	63,3
290	Brisbane	35,5	64,5
324	İzmir	31,4	68,6
345	Bursa	29,1	70,9
359	Antalya	27,1	72,9
400	Hong Kong	21,6	78,5
401	Lahey	21,2	78,8
402	Tartu	21	79
403	Muscat	20,1	79,9
404	Trondheim	19,1	80,9
405	Munich	18,8	81,2
406	Zurich	18,5	81,7
407	Eskisehir	18,1	81,9
408	Bern	17,7	82,3
409	San Sebastian	16,9	83,1
410	Dubai	16,4	83,6
411	Quebec City	16,1	83,9
412	Sharjah	15,9	84,1
413	Ajman	15,5	84,5
414	Taipei	15,1	84,9
415	Doha	14,5	85,5
416	Abu Dhabi	11,2	88,8

Kaynak: Numbeo.com
(Suç endeksinin düşük olması, güvenlik endeksinin yüksek olması olumludur.)

GÜVENLİ ŞEHİRLER ENDEKSİ
SAFE CITIES INDEX

The Economist Intelligence Unit (EIU) tarafından yayımlanan Güvenli Şehirler Endeksi, kentsel güvenlik konusunu birçok gösterge ışığında ele alarak şehirleri değerlendiriyor ve en güvenli şehirleri sıralıyor. Endeks, şehirleri 5 kategori kapsamında inceliyor.

- DİJİTAL GÜVENLİK
- SAĞLIK GÜVENLİĞİ
- ÇEVRE GÜVENLİĞİ
- ALTYAPI GÜVENLİĞİ
- KİŞİSEL GÜVENLİK

İlki 2015 yılında yayımlanan ve 2 yılda bir güncellenen Güvenli Şehirler Endeksi'ne ait en güncel veriler 2021 yılında yayımlandı. Çalışma sonuçlarına göre İstanbul 2019 yılında 66,1 puan ile 60 şehir içerisinde 36.sıradayken 2021 yılında ise 62,9 puan ile bir basamak gerileyerek 37. sırada yer alıyor.

Endeks oluşturulurken beş kategori çerçevesinde toplam 76 alt göstergeden yararlanılıyor. 76 alt göstergenin 31'i nicel verilere dayanıyor. Geri kalan 45 gösterge ise EIU tarafından belirlenen bir metodolojiye dayanan nitel değerlendirmelerden oluşuyor. Endeks hesaplamasında kullanılan göstergeler eşit olarak ağırlıklandırılıyor. Şehirler için hesaplanan puanlar ise en güvenli şehir 100 puan olacak şekilde 0-100 puan arasında değişiyor.

Kategorilere Göre İstanbul, 2019-2021

	2019*		2021	
	Puan	Sıralama	Puan	Sıralama
Güvenli Şehirler Endeksi	66.1	36	62.9	37
Dijital Güvenlik	61.9	33	58.7	36
Sağlık Güvenliği	61.7	43	71.9	25
Altyapı Güvenliği	75.8	31	72.1	35
Kişisel Güvenlik	65.2	48	48.8	48
Çevre Güvenliği	-	-	62.8	44

*2019 yılında çevre güvenliği kategorisi endeks kapsamında yer almamaktadır.

Güvenli Şehirler Endeksi, 2021

SIRA	ŞEHİRLER	GÜVENLİ ŞEHİRLER ENDEKSİ	DİJİTAL GÜVENLİK	SAĞLIK GÜVENLİĞİ	ALTYAPI GÜVENLİĞİ	KİŞİSEL GÜVENLİK	ÇEVRESEL GÜVENLİK
1	Kopenhag	82.4	82,2	70	89	86,4	84,5
2	Toronto	82.2	75	80	88,6	77,2	90,3
3	Singapur	80.7	82,8	84,1	92,1	74,5	69,9
4	Sidney	80.1	3,2	77,7	84,5	76,3	79,0
5	Tokyo	80.0	71	87,7	87,7	73,3	80,6
6	Amsterdam	79.3	79,3	72,5	83,5	80,5	80,9
7	Wellington	79.0	77,3	63,4	84,2	78,3	91,7
=8	Hong Kong	78.6	70,1	84	93,4	70,4	74,8
=8	Melbourne	78.6	78,3	81,9	84	73	76,1
10	Stokholm	78.0	72,6	66,5	87,3	79,7	83,7
=11	Barselona	77.8	72,9	78,1	83,7	75,8	78,4
=11	New York	77.8	81,6	75,2	84,4	66,9	80,9
13	Frankfurt	77.7	76,7	72,3	84,1	80,3	74,9
14	Vaşington	77.4	72,1	74	86,5	66,8	87,6
=15	Londra	77.2	76,6	78,8	82,7	74,4	73,7
=15	San Francisco	77.2	82	77,3	83,6	64,9	78,3
17	Osaka	76.7	64,8	81,8	86,6	73,2	77
18	Los Angeles	76.5	82	74,8	82,9	66,6	76,3
19	Zürih	76.3	74,8	66,6	84,2	73,4	82,3
20	Chicago	75.0	76,7	74,8	84,5	64,9	74
21	Madrid	74.7	72,9	67	84	76,6	73,1
	Paris	74.3	69,4	68,6	82,6	79	71,7
25	Seul	73.8	62,1	81,1	83	69,9	72,9
26	Brüksel	73.6	68,5	67,8	82,3	79,2	70,4
27	Milano	71.3	65,1	61,3	76,6	68,7	84,9
28	Lizbon	70.1	64,3	57,5	77,4	76,9	74,3
29	Roma	69.4	60,1	65,2	74,5	69,4	78
30	Şanghay	67.9	57,2	73,6	80,3	59	9,3
33	Santiago	65.3	64,2	66,5	70,8	70,7	54,3
34	Buenos Aires	64.9	60	67,4	62,6	55,9	78,8
35	Dubai	64.6	66,8	75,5	76	67	37,7
36	Pekin	63.8	52,2	73,6	76,5	59,5	57
37	**İstanbul**	**62.9**	**58,7**	**71,9**	**72,1**	**48,8**	**62,8**
38	Moskova	62.5	59,4	68,6	74,2	49,9	60,5
40	Sao Paulo	61.7	53,8	57,7	66,5	53,9	76,7
42	Meksiko	60.3	57,2	57,4	62,1	52,5	72,1
43	Bangkok	60.2	52,7	73,1	65,7	46,4	62,9
46	Cakarta	56.4	38	58,9	63,7	47,6	73,8
50	Mumbai	54.4	45,4	60,8	57,3	48,2	60,1
52	Bakü	49.8	48,9	47,3	58,6	47,3	46,7
53	Kuveyt Şehri	49.4	43,6	69,7	53,4	58	22
57	Kahire	43.7	43,6	45,6	47,2	48,1	33,8
59	Karaçi	39.7	38,5	48,4	43	33,3	35,4
60	Yangon	39.5	28,1	44,6	40,5	39,2	45,3

Kaynak: The Economist Intelligence Unit

KİRLİLİK ENDEKSİ
POLLUTION INDEX

Kirlilik Endeksinde dünya genelinde şehirlerdeki genel kirlilik düzeylerini değerlendirerek bir şehir sıralaması oluşturuluyor. Kirlilik ile ilgili olarak hava ve su kirliliği, çöp imhası, temizlik, gürültü ve ışık kirliliği, yeşil alanlar ve konfor gibi faktörler dikkate alınıyor. Endekste en yüksek ağırlık hava kirliliğine veriliyor. İki ana kirlilik faktörü olarak kabul edilen su kirliliği ve erişilebilirlik ise hava kirliliğinden sonra geliyor. Diğer kirlilik türleri ise endekste daha düşük bir ağırlığa sahipler.

Kirlilik deneyim ölçeği, çok kirli şehirler için çok yüksek sayıları ve kirlenmemiş şehirler için çok düşük sayıları göstermek üzere üstel bir fonksiyon kullanıyor.

İstanbul'un; Ankara, İzmir, Bursa ve Antalya gibi diğer Türkiye şehirlerine kıyasla en yüksek kirlilik seviyesine sahip olduğu görülüyor. Antalya ise bu şehirler ile kıyaslandığında en düşük kirlilik seviyesine sahip şehirdir.

> **Kirlilik endeksinde, İstanbul'un 2022 yılındaki endeks değeri 69,2 iken 2023 yılında bu değer 0,1'lik bir düşüşle 69,1'e geriliyor. Bu durum İstanbul'da kirlilik seviyesinin azaldığına işaret ediyor. İlgili endekste İstanbul 2023 yılında 306 küresel şehir içerisinde Milan, Rio de Janeiro, Los Angeles, Barselona, Paris, Seul ve Londra gibi şehirleri geri bırakarak 90. sırada yer alıyor.**

Kirlilik endeksi, en son veriler geçmiş görünüme dahil edilerek yılda iki kez hesaplanıyor. Dünya Sağlık Örgütü ve diğer kurumların ilgili verileri faydalı bulunursa endeks hesaplamasına dahil ediliyor.

Kirlilik Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	KİRLİLİK ENDEKSİ
1	Katmandu	95,7
2	Kalkandelen	95,6
3	Faridabad	94,5
4	Ulan Batur	94,2
5	Beyrut	93,7
6	Dakka	93,5
7	Gaziabad	92,8
8	Akra	92,7
9	Kabil	92,6
10	Noida	92,2
11	Ho Chi Minh Şehri	92,1
12	Yangon	91,7
13	Gurugram	91,5
14	Kahire	91,5
15	Delhi	90,5
16	Manila	89,9
17	Karaçi	89,7
18	Lagos	89,3
19	Kanpur	89,2
20	Allahabad	89,2
40	Kazablanka	82,7
41	Meksiko	81,8
42	Meerut	81,5
43	Tahran	81
44	Jalandhar	80,5
45	Phnom Penh	80,5
46	Dnipro	80,4
47	Pekin	80,3
48	Harare	79,9
49	Nairobi	79,7
50	Sao Paulo	79,6
55	Lucknow	77,7
56	Napoli	77,5
57	Santo Domingo	77,1
58	Bangkok	77,1
59	Chiang Mai	76,7
60	Guwahati	76,6
90	**İstanbul**	**69,1**
91	Makati	69
92	Sofya	68,9
93	Kuveyt Şehri	68,8
94	Torino	68,2
95	Bandung	68,1
96	Milano	67,8

SIRA	ŞEHİRLER	KİRLİLİK ENDEKSİ
97	Rio de Janeiro	67,7
98	Saraybosna	67,5
99	Cidde	67,3
100	Los Angeles	67,3
105	Jammu	66
106	Kuala Lumpur	66
107	Visakhapatnam	65,8
108	Barselona	65,7
109	Ankara	65,6
110	Kiev	65
111	Vadodara	64,4
112	Kito	64,1
113	Thane	64
114	Riyad	63,9
115	Paris	63,9
116	Selanik	63,9
117	Kişinev	63,8
118	Coimbatore	63,3
119	Panama Şehri	63,2
120	Salt Lake City	62,9
130	Johannesburg	61,3
131	Wroclaw	61,3
132	Kolombo	61,1
133	Varna	60,9
134	Puerto Vallarta	60,7
135	Shenzhen	60,5
136	Indore	60,2
137	Filibe	60,1
140	Doha	59,8
141	Varşova	59,6
142	İzmir	59,6
143	Navi Mumbai	59,3
144	Bolonya	58,5
145	Seul	58,5
146	Bhopal	58,4
147	Anvers	58,4
150	Londra	58,1
208	Bursa	44
213	Antalya	42,3
302	Viyana	16,7
303	Canberra	16,4
304	Reykjavik	14,3
305	Hobart	13,9
306	Helsinki	13,4

Kaynak: Numbeo.com
(Endeks değerinin düşük olması olumludur.)

KARBONDİOKSİT EMİSYON ENDEKSİ
CO_2 EMISSION INDEX

Karbondioksit emisyon endeksi kapsamında şehirlerdeki trafik süresine bağlı olarak CO_2 tüketim değerleri hesaplanır. İlgili hesaplamada dönüş yolculuğunun ölçüm birimi ise gramdır.

Karbondioksit emisyon endeksinin en düşük olduğu şehirler arasında Hollanda'dan Best şehri, Nepal'den Katmandu şehri, Japonya'dan Tokyo şehri, Hırvatistan'dan Split şehri ve Almanya'dan Berlin şehri yer alıyorlar. Karbondioksit emisyon endeksinin en yüksek olduğu şehirler ise Los Angeles, Guetelmala, Shariah(BAE), Pretoria(Güney Afrika) ve Detroit(ABD)'dir.

Türkiye'nin diğer illerine bakıldığında karbondioksit emisyon endeksi en yüksek olan şehirler sırasıyla Ankara, İzmir ve Bursa'dır.

İstanbul'un 2022 yılındaki karbondioksit emisyon endeks değerinin 7682,3 iken 2023 yılında 7561,9 değerine gerilemesi karbondioksit emisyon endeksinde iyileşme gerçekleştiğini gösteriyor. Söz konusu endekste İstanbul, 2023 yılında 239 küresel şehir içerisinde Şikago, Sao Paulo, Las Vegas, Roma, Tokyo gibi şehirleri geride bırakarak 46. sırada yer alıyor.

CO_2 Emisyon Endeksi - trafik süresine bağlı olarak CO_2 tüketiminin bir tahminidir. İşe tek yönlü gidiş için gram cinsinden ortalama emisyon tahminini hesaplamak için bu değer 2'ye bölünür.

Karbondioksit Emisyon Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	CO_2 EMİSYON ENDEKSİ
1	Los Angeles	15336,4
2	Guatemala Şehri	12975,8
3	Sharjah	12062,6
4	Pretoria	11280,2
5	Detroit	10871,9
6	Miami	10679,1
7	San Jose	10485,5
8	Cape Town	10420,2
9	Johannesburg	10386,2
10	Honolulu	10340,9
11	Houston	10316,9
12	Orlando	9622,4
13	Beyrut	9612,1
14	Atlanta	9561,5
15	Jacksonville	9509,5
16	Meksiko	9452,3
17	Tampa	9438
18	Kahire	9377,5
19	Nashville	9351,8
20	San Francisco	9267,4
21	San Jose	9253,4
22	Delhi	9237,8
23	Charlotte	8900,6
24	Dallas	8839,6
25	Denver	8532,3
26	Austin	8442,7
27	Amman	8347,5
28	Lagos	8334,9
29	Cakarta	8329
30	Kuala Lumpur	8321,8
31	Boston	8262,2
32	Dubai	8177,8
33	Bangkok	8176,1
34	Tahran	8136,3
35	Raleigh	8079
36	Washington	8060,2
37	San Diego	7961,9
38	Nairobi	7920,6
39	Seattle	7869,7
40	Phoenix	7868,2
41	Kolombo	7842,2
42	Riyad	7771,6
43	Pittsburgh	7714,1
44	Manila	7589,5
45	Cidde	7565,7
46	**İstanbul**	**7561,9**
47	Doha	7518,2
48	Cleveland	7483,4
49	Minneapolis	7476,7
50	Guadalajara	7467,2
51	Philadelphia	7400,1
52	Bangalore	7367,5
53	Chicago	7357,5
54	Kansas City	7285,1
55	San Antonio	7282,4
56	Salt Lake City	7279,4
57	Kuveyt Şehri	7252,2
58	Sao Paulo	7161,9
59	Mumbai	7136,5
60	Gurgaon	7109
70	Las Vegas	6773,4
71	Auckland	6730,1
72	Brisbane	6648,9
73	Saint Louis	6596,8
74	Columbus, Ohio	6592,9
75	Mississauga	6584,5
76	Karakas	6529,7
77	Melbourne	6431,9
78	Cincinnati	6409,7
79	Oakland	6406,4
80	Sacramento	6371,6
100	Recife	5800,9
101	Brezilya	5771,7
102	Spokane	5684,9
103	Lodz	5618,7
104	Maskat	5471,3
105	Roma	5426,8
106	Lahor	5401,3
107	Belfast	5350,6
108	Haydarabad	5345,5
109	Atina	5337,5
110	Edmonton	5322,6
113	Ankara	5142,5
120	Medellin	5042.9
132	İzmir	4755,7
155	Bursa	4037,7
235	Berlin	1391,7
237	Tokyo	1089,3
238	Katmandu	990
239	Best	190,4

Kaynak: Numbeo.com
(Endeks değerinin düşük olması olumludur.)

TRAFİK ENDEKSİ
TRAFFIC INDEX

Trafik endeksi; işe gidip gelme süresi, trafikte geçirilen zamandan duyulan memnuniyetsizlik, CO_2 emisyonları ve genel trafik sistemi verimsizlikleri gibi faktörleri dikkate alan bileşik bir ölçümdür. Söz konusu endeks, bir şehirdeki genel trafik koşulları hakkında bilgi sağlar.

Trafik endeksinde, İstanbul'un 2022 yılı endeks değeri 245,7 iken 2023 yılında 241,8'e gerileyerek trafik endeksinde iyileşme olduğuna işaret ediyor. İlgili endekste 2023 yılı 239 küresel şehir değerlendirmesinde İstanbul Sao Paulo, Bangkok, Miami, Washington ve Londra gibi şehirlerini geride bırakarak 241,8 ile 19.sırada yer alıyor.

- **Trafik endeksinde Hollanda'da Best şehri en düşük değere sahip şehir iken Nijerya'da Lagos şehri en yüksek değere sahiptir.**

Trafik Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	TRAFİK ENDEKSİ	SIRA	ŞEHİRLER	TRAFİK ENDEKSİ
1	Lagos	348,7	100	Paris	151
2	Los Angeles	343,4	101	Almatı	150,7
3	San Jose	331,1	102	Karakas	150,2
4	Kolombo	305,1	103	Vancouver	149
5	Dakka	287,4	104	Ankara	148,5
6	Delhi	284,3	105	Singapur	148,4
7	Şarika	283,4	120	Montevideo	140,8
8	Kalküta	270,9	131	Harkov	135,6
9	Guatemala Şehri	259,6	132	Monterrey	134,9
10	Mumbai	257,7	133	Hamilton	134,7
11	Meksiko Şehri	257,2	134	Kansas City	133,6
12	Nairobi	256,4	135	Tokyo	132,6
13	San Francisco	255,2	140	Milano	130,4
14	Manila	253,3	141	Tiflis	130,1
15	Tahran	251,9	142	Brazilya	128,7
16	Bangalore	246,8	170	Cincinnati	119,9
17	Cakarta	246,6	171	Bristol	119,8
18	Kahire	245	172	Ottawa	119,8
19	İstanbul	241,8	173	Düsseldorf	119
20	Sao Paulo	231,3	174	Halifax	118,9
21	Pretoria	230,5	175	Adelaide	118,4
22	Lima	229,9	200	Oslo	107,7
23	Rio de Janeiro	229,5	201	Hanoi	106,8
24	Bogota	228,9	202	Krakow	106,2
25	Detroit	227,4	203	Rotterdam	105,3
26	Moskova	215,2	204	Bratislava	104,9
27	Bangkok	213,9	205	Poznan	104,3
28	Miami	213,3	223	Limassol	92,7
29	Cape Town	211,5	224	Reykjavik	89,7
30	Boston	210,4	225	Varna	89,2
31	Houston	206,3	226	Regina	88,4
32	Saint Petersburg	205,7	227	Amsterdam	86,1
33	Buenos Aires	204,6	228	Kopenhag	85,7
34	Recife	202,5	229	Lahey	85,6
35	Honolulu	202,1	230	Brno	83,8
50	Vaşington	187,5	231	Frankfurt	83,2
51	Belo Horizonte	187,2	232	Helsinki	82,8
52	Nashville	186,8	233	Eindhoven	82,6
53	San Jose	185,5	234	Tamışvar	80,7
54	Şangay	184,7	235	Novi Sad	79
55	Philadelphia	182,9	236	Viyana	76,2
90	Londra	157,9	237	Basel	69,4
91	Atina	157,7	238	Split	62,2
92	Seul	157,6	239	Best	36,3

Kaynak: Numbeo.com
(Endeks değerinin düşük olması olumludur.)

ZAMAN ENDEKSİ
TIME INDEX

Zaman endeksi dakika cinsinden gereken ortalama tek yönlü ulaşım süresini ifade eder. Bu bağlamda endeks, bir şehir veya bölgede bir yerden başka bir yere seyahat etmek için gereken süreye dair bir göstergedir.

İstanbul'un 2022 yılındaki zaman endeks değeri 52,3 iken 2023 yılına gelindiğinde bu değer 51,7'ye geriledi. Bu da İstanbul'daki ulaşım sürelerinin geçen yıla göre kısaldığını gösteriyor.

> **Zaman endeksi değeri İstanbul, 2023 yılında 239 küresel şehir arasında Şikago, Tokyo, Paris, Berlin gibi şehirlerden daha yüksektir. Bu da İstanbul'un bir bölgede başka bir bölgeye seyahatinin daha uzun sürdüğünü göstermektedir.**

Zaman Endeksi, dakika cinsinden gereken ortalama tek yönlü ulaşım süresini temsil eder. Bir şehir veya bölgede bir yerden başka bir yere seyahat etmek için gereken sürenin bir göstergesidir.

Zaman Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	ZAMAN ENDEKSİ	SIRA	ŞEHİRLER	ZAMAN ENDEKSİ
1	Lagos	68,2	54	Guadalajara	41,6
2	San Jose	64	55	Chicago	41,6
3	Kolombo	61,8	56	Tokyo	41,6
4	Los Angeles	61	57	Kuala Lump	41,5
5	Dakka	61	58	Paris	41,5
6	Kalküta	59,8	59	Singapur	41,4
7	Delhi	57,4	60	Honolulu	41,2
8	Mumbai	54,9	61	Melburn	41,2
9	Şarika	54,7	62	Bükreş	41
10	Nairobi	53,8	63	Kito	40,9
11	Manila	53,6	64	Brisbane	40,8
12	Tahran	52,9	65	Johannesburg	40,7
13	Bangalore	52,7	66	Vaşington	40,5
14	Bogota	52,3	67	Manchester	40,5
15	Meksiko Şehri	52,1	68	Dublin	40,4
16	Cakarta	51,7	69	İzmir	40,3
17	İstanbul	51,7	70	Philadelphia	40,1
18	Rio de Janeiro	51,3	120	Varşova	35,2
19	San Francisco	51	131	Berlin	34,4
20	Lima	50,9	132	Karakas	34,1
21	Moskova	50,5	133	Stuttgart	34,1
22	Kahire	50,2	134	Cleveland	33,7
23	Sao Paulo	50,1	135	Birmingham	33,2
24	Guatemala Şehri	49,8	136	Hamilton	33
25	Buenos Aires	49,2	137	Bursa	33
26	Saint Petersburg	48,2	138	Dnipro	33
27	Madras	47,3	139	Bolonya	32,9
28	Coimbatore	47,2	140	Münih	32,9
29	Şangay	46,7	141	Portland	32,8
30	Recife	46,5	142	Panama Şehri	32,8
31	Bangkok	45,6	143	Glasgow	32,8
32	Pretoria	45,5	144	Zürih	32,7
33	Detroit	45,1	190	Hanoi	28,7
34	Boston	45	191	Kopenhag	28,5
35	Toronto	44,8	192	Kansas City	28,4
36	Londra	44,4	193	Saraybosna	28,3
37	Pune	43,7	194	Helsinki	28,3
38	Sidney	43,6	195	Kişinev	28,2
39	New York	43,6	196	Torino	28,1
40	Belo Horizonte	43,4	235	Limassol	20
50	Haydarabad	42,1	236	Novi Sad	18,5
51	Houston	41,9	237	Regina	17
52	Roma	41,8	238	Split	16,1
53	Atlanta	41,7	239	Best	15,1

Kaynak: Numbeo.com
(Endeks değerinin düşük olması olumludur.)

VERİMSİZLİK ENDEKSİ
INEFFICIENCY INDEX

Verimsizlik endeksi trafikten kaynaklanan verimsizliklerin ölçümlenmesini amaçlar. Yüksek verimsizlikler genellikle insanların toplu taşıma araçlarını kullanmak yerine araba kullanmalarından veya işe gidip gelme sürelerinin uzun olmasından kaynaklanır.

> **Verimsizlik endeksinde, İstanbul'un 2022 yılındaki endeks değeri 256,7 iken 2023 yılında bu değer 253,7'ye geriledi. İstanbul verimsizlik endeksinde geçen yıla göre iyileşme göstermiştir. Söz konusu endekste İstanbul 2023 yılında 239 küresel şehir içerisinde Houston, Boston, Miami ve Las Vegas şehirlerinin üstünde 29. sırada yer alıyor. Bu da İstanbul'da işe gidip gelme sürelerinin uzun olduğunu gösteriyor.**

Verimsizlik endeksi ABD şehirlerinden Los Angeles ve San Francisco'da en yüksek değere sahiptir. Verimsizlik endeksinin en düşük olduğu ilk beş şehir ise sırasıyla Hollanda'da Best, İsviçre'de Basel, Kanada'da Regina, Almanya'da Frankfurt ile Çek Cumhuriyeti'nde Brno şehirleridir.

Verimsizlik Endeksi, trafikteki verimsizliklerin bir tahminidir. Yüksek verimsizlikler genellikle insanların toplu taşıma araçlarını kullanmak yerine araba kullanmalarından veya işe gidip gelme sürelerinin uzun olmasından kaynaklanır. Ölçek ekonomilerinde trafik bileşeni ölçümü olarak kullanılabilir.

Verimsizlik Endeksi, 2023

SIRA	ŞEHİRLER	VERİMSİZLİK ENDEKSİ	SIRA	ŞEHİRLER	VERİMSİZLİK ENDEKSİ
1	Los Angeles	786,2	78	Kito	203,2
2	San Francisco	570,6	79	Pune	202,7
3	Lagos	476,6	80	İzmir	195,7
4	Kolombo	417,5	100	Manchester	176,2
5	San Jose	361,9	101	Abu Dabi	175,7
6	Meksiko Şehri	348,8	102	Almatı	175,6
7	Detroit	347,8	103	Belfast	175,4
8	Dakka	347	104	Lodz	174,1
9	Şarika	324,1	105	Victoria	173,1
10	Delhi	314,3	120	Atina	155,4
11	Pretoria	314,2	126	Kelowna	154,3
12	Anchorage	311,9	127	Amsterdam	153,8
13	Kahire	295,3	128	Doha	152,7
14	Sidney	293,7	129	Paris	151,6
15	Kalküta	290,5	130	Montevideo	150,9
16	Guatemala Şehri	285,5	131	Bükreş	150,7
17	Nairobi	285,5	132	Kansas Şehri	150,7
18	Cakarta	280,2	133	Columbus	150,7
19	Manila	278,6	134	Hong Kong	150,4
20	Bangalore	277,8	135	Oklahoma Şehri	149,9
21	Sao Paulo	274,7	136	Ankara	149,8
22	Mumbai	273,9	137	Lahey	149,7
23	Lima	269,8	138	Tiflis	147,8
24	Philadelphia	269,3	139	Singapur	146,6
25	Tahran	265,4	140	Las Vegas	145,9
26	Bangkok	264,7	180	Santiago	120,2
27	Dubai	256,1	181	Edinburg	119,4
28	Toronto	255,2	182	Münih	118,2
29	İstanbul	253,7	183	Porto Alegre	116,7
30	Cape Town	251,9	184	Stokholm	116,6
31	Houston	248,8	185	Zagreb	116,5
32	Johannesburg	247,1	205	Torino	103,8
33	Jacksonville	245,5	206	Cincinnati	103,3
34	Boston	243,6	207	Bursa	103
35	Rio de Janeiro	238,9	208	Valensiya	102,7
36	Bogota	238,7	209	Tamışvar	101
37	Miami	235,6	210	Dnipro	100,6
38	Atlanta	235,1	233	Poznan	68,2
39	Vaşington	234,8	234	Viyana	64,6
40	Seattle	234,7	235	Brno	63,9
70	Pittsburgh	207,8	236	Frankfurt	56,7
75	İslamabad	204,8	237	Regina	55,7
76	Haydarabad	203,6	238	Basel	45,3
77	Riyad	203,3	239	Best	12,5

Kaynak: Numbeo.com
(Endeks değerinin düşük olması olumludur.)

SWOT ANALİZİ | İSTANBUL

SWOT analizi dünya çapında kullanılan strateji araçlarından biri olarak karşımıza çıkıyor. SWOT analizinin ismi ise baş harflerini oluşturan faktörlerden oluşuyor.[12]

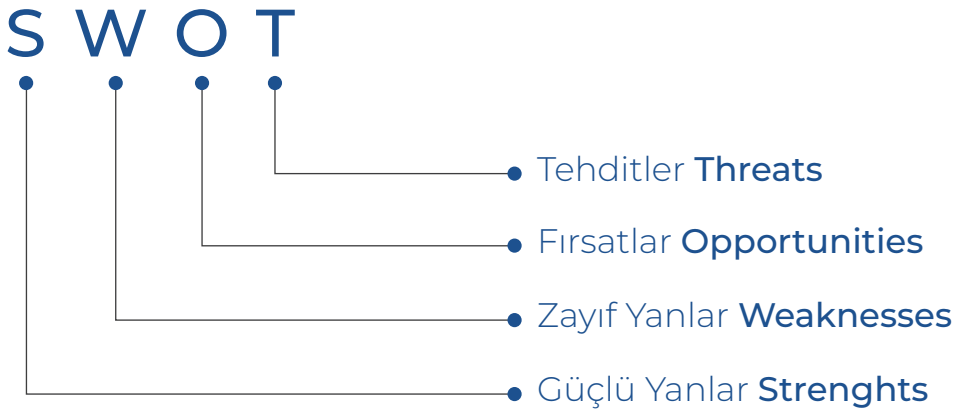

SWOT analizinde güçlü yanlar, rekabet avantajı sağlayan yönleri ele alırken zayıf yanlar ise geliştirilmeye açık veya dezavantajlı konuma düşmeye neden olabilecek unsurları kapsıyor. Bunun yanı sıra, fırsatlar dış çevredeki olumlu durum veya eğilimleri, tehditler ise olumsuz faktörlerin yol açabileceği risklere işaret ediyor.

SWOT analizi bir işletmenin, organizasyonun ya da bir şehrin değerlendirilmesi ve buna bağlı stratejilerin planlanması süreçlerinde sıklıkla kullanılıyor.[13] Özellikle bir şehrin değerlendirilmesinde kentsel gelişim, planlama ve yönetim konularında şehirlere katkı sağlıyor. SWOT analizi, şehir yöneticileri ve planlamacıları için mevcut kaynakların en etkili biçimde kullanılması, sorunların çözülmesi ve potansiyel risklere karşı önlem alınması noktasında kapsamlı bir perspektif sunuyor. Böylece bir şehrin güçlü ve zayıf yönleri ile sahip olduğu fırsatlar ve tehditler belirlenerek, şehirlerin sürdürülebilir ve yaşanabilir hale gelmesi sağlanabiliyor. Ayrıca bu analiz yöntemi, şehirlerin uzun vadeli stratejik planlarının oluşturulmasında önemli bir rol oynuyor. Kaynakların verimli kullanımı ve potansiyeli yüksek, gelişime açık alanların tespit edilmesini mümkün kılan bu yöntem sayesinde şehirlerin ekonomik, sosyal ve çevresel hedeflerine ulaşması kolaylaşıyor. Bu bağlamda hazırlamış olduğumuz bu çalışmada SWOT analiz yöntemi tercih edilerek İstanbul'un güçlü ve zayıf yönleri ile şehrin sahip olduğu fırsatlar ve tehditler ortaya konmaya çalışılmıştır.

---

[12] Richard Puyt vd., "The origins of SWOT analysis," *Long Range Planning*, 56 (3), (2023), https://doi.org/10.1016/j.lrp.2023.102304.

[13] Boonyarat Phadermrod vd., "Importance-Performance Analysis based SWOT analysis," *International Journal of Information Management*, 44, (2019), ss.194-203, https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2016.03.009.

GÜÇLÜ YÖNLER

İstanbul'un güçlü yönleri arasında gelişmiş sağlık hizmetleri ön plana çıkıyor. Günümüzde birçok insan, kaliteli sağlık hizmeti alabilmek için farklı şehirlere ya da ülkelere seyahat ediyor. Bu amaçla gerçekleştirilen seyahatler sağlık turizmi olarak nitelendirilen bir sektörü doğurdu. Başlıca sağlık turizmi uygulamaları arasında tıbbi ve cerrahi müdahale, diş bakımı, sağlıklı yaşam tedavisi, estetik operasyon gibi birçok tedavi çeşidi yer alıyor. Tercih edilen şehirlerde sağlık hizmetlerinin gelişmiş, uygun fiyatlı ve ulaşılabilir olması önem arz ediyor.

İstanbul'un sağlık sistemi ve hizmetleri küresel ölçekte birçok şehre kıyasla gelişmiş olarak nitelendiriliyor. Bu durum, İstanbul'da ikamet edenlerin kaliteli sağlık hizmetine ulaşma noktasında büyük bir avantaja sahip olduğunu gösteriyor. Öte yandan tüm dünyayı etkisi altına alan salgın hastalıklarla (Covid-19 vb.) mücadelede gelişmiş sağlık hizmetlerine sahip olmak gibi yönler İstanbul'u kriz anlarında daha güçlü kılıyor.

Turizm faaliyetleri; sosyal ve kültürel katkılarının yanı sıra şehirler için bir gelir kaynağı olarak ekonomik faydaları da beraberinde getiriyor. Sağlık turizmi kategorisinde hizmet veren sağlık turizm acenteleri, sağlık tesisleri, havayolu şirketleri, otel ve restoran gibi kurumlar sağlık hizmetlerine ulaşma amacıyla seyahat eden insanlardan ciddi bir kazanç sağlıyor. Dolayısıyla sağlık sektöründe güçlü olan şehirlerin ekonomik açıdan da çeşitli avantajlara sahip olabilecekleri değerlendiriliyor. Bu noktada İstanbul'un sağlık sektöründe tercih edilen şehirlerden biri olması şehre sağladığı ekonomik faydalarla da öne çıkıyor.

İstanbul'un sağlık sektöründeki olumlu görünümünün ve sektördeki ivmelenmenin korunması noktasında kayıt dışılığın önüne geçilmesi gerekiyor. Bu bağlamda sağlık sektörüne yönelik verilerin oluşturulması ve sektörün kayıt altına alınması bir gereklilik haline geliyor. Böylelikle sektörde şeffaflığın sağlanarak İstanbul'un sağlık sektöründeki gücünün artırılması mümkün görünüyor.

İstanbul'un dünyanın birçok bölgesinden kolay ulaşılabilir olmasını sağlayan coğrafi konumu sağlık turizminde de ilk sıralarda tercih edilen destinasyonlardan biri olmasını mümkün kılıyor. Bu noktada 2018 yılında açılan ve İstanbul'un en yeni havalimanı olma özelliğini taşıyan İstanbul Havalimanı'nın payını vurgulamakta fayda var. İstanbul Havalimanı, 2023 yılında İstanbul'da gerçekleşen uçak seferlerinin %66,6'sına tekabül eden 506 bin uçak seferine ev sahipliği yaptı. Ayrıca yine 2023 yılında dünyadaki en yoğun havalimanları arasında 7.sırada yer aldı.[14] Dünyanın birçok bölgesine direkt uçuş imkânı sağlayan üçüncü havalimanı, şehrin uluslararası bağlantılarının güçlendirilmesinde aktif rol oynuyor. İstanbul Havalimanı, ulaşımı kolaylaştırmanın yanında İstanbul'un turizm potansiyelini artırarak ekonomik büyümeye de katkı yapıyor.

Küresel şehirler, sundukları imkanlar açısından ilgi çekici ve avantajlı görünse de insanlar kendilerini güvende hissetmediklerinde o şehirde yaşamayı veya şehri ziyaret etmeyi düşünmüyorlar. Yüksek suç oranları, terör riski gibi sorunlara ve din, dil, ırk kökenli saldırılara veya

[14] OAG, "Busiest Airports in the World," Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2024, https://www.oag.com/busiest-airports-world.

cinsel tacizlere maruz kalma riskine sahip olan şehirler insanlar için olumsuz bir algı oluşturuyor. İstanbul'un suç ve güvenlik konusunda sahip olduğu görünüm ise küresel ölçekteki birçok şehirden daha iyi durumda. Ancak bu iyileştirmeye açık bir alan olarak değerlendiriliyor. Bazen yaşanabilen hırsızlık ve dolandırıcılık ya da turistlere farklı fiyat tarifesi uygulanması şehre olan güveni zedeleyebiliyor. Dolayısıyla bu bağlamda fiyat tarifelerine yönelik yeni düzenlemeler ve suç oranlarını düşürme konusunda caydırıcı uygulamalar ile İstanbul'un uluslararası ölçekte sahip olduğu güven düzeyini daha yukarılara taşımak mümkün görünüyor.

Şehirlerin yüksek rekabet gücüne sahip olmaları ekonomik açıdan da güçlü olmalarını sağlıyor. Ekonomik rekabet gücü, şehirlerin hem mevcut durumdaki performansı hem de uzun vadeli kalkınması açısından önem arz ediyor. Bu bağlamda şehrin; stratejik konumu, karayolu ve havayolu bağlantıları, çevresel faktörler, altyapı, kültürel ve turistik aktiviteler, iş ortamı, yenilikçilik düzeyi, gelişmiş finans sistemi, yetenekli veya eğitimli insan kaynağı ve gelişmiş sağlık sektörü gibi birçok faktör ön plana çıkıyor.

İstanbul, küresel ölçekteki diğer şehirlere kıyasla rekabetçilik seviyesinde üst sıralarda yer alıyor. Şehrin stratejik konumu, İstanbul'u dünya genelindeki büyük pazarlarla doğrudan bağlantı kurabilen bir merkez haline getiriyor. Karayolu ve havayolu bağlantıları, özellikle İstanbul Havalimanı'nın sunduğu geniş ulaşım imkânları, şehrin uluslararası erişilebilirliğini artırıyor. Şehrin sahip olduğu güçlü altyapısı, nitelikli insan kaynağı ve dinamik iş ortamı ile sunduğu finansal hizmetlerin çeşitliliği yatırımcılar için cazip fırsatlar sunarak İstanbul'un ekonomik rekabet gücünü pekiştiriyor. İstanbul'un ziyaretçilere, hem tarihi ve kültürel mirası keşfetme hem de modern yaşamın keyfini çıkarma fırsatlarını bir arada sunması, şehri kültür turizmi açısından dünya çapında önemli merkezlerden biri haline getiriyor. Ayrıca İstanbul, modern tıp merkezleri ve hastanelerin sundukları nitelikli sağlık hizmetleri sayesinde sağlık turizminde uluslararası çapta tercih edilen destinasyonlardan biri haline geliyor. Tüm bu unsurlar ise İstanbul'un küresel rekabetçilikte üst sıralarda yer almasını sağlayarak şehre güç kazandırıyor.

ZAYIF YÖNLER

İstanbul, Türkiye'nin en kalabalık ve en yoğun nüfuslu şehridir. Bu durum şehirde çevresel sorunlar doğurarak; trafik yoğunluğuna hava ve gürültüsüne, hava, su ve ışık kirliliğine yol açıyor. Ayrıca motorlu kara taşıtlarının artışı trafik sorununu da beraberinde getiriyor. Türkiye'de 2024 verilerine göre[15] toplam 29,3 milyona ulaşan motorlu kara taşıtlarının 5,5 milyonu İstanbul'da bulunuyor. Yol ve altyapı geliştirme çalışmaları, daha hızlı artış gösteren taşıt sayısını karşılamakta yetersiz kaldığı için trafik yoğunluğu artmaya devam ediyor. Öte yandan trafik yoğunluğu toplu taşıma sistemlerinin yetersizliğiyle de ilişkilidir. Toplu taşıma araçlarının kapasitesi talebi karşılamakta yetersiz kaldığı ve sefer sıklığı ve sayısı da yetmediği için insanlar bireysel araç kullanımına yöneliyorlar. Bunun sonucu olarak trafik yoğunluğu daha fazla artış gösteriyor. Özellikle işe gidiş ve işten çıkış saatlerinde yaşanan yoğunluk, yolculuk sürelerini uzatarak trafik verimsizliğini artırıyor.

Trafik yoğunluğu başlı başına bir sorunken bir de çevresel etkilere neden oluyor. Trafik yoğunluğunun artması ve ulaşım sürelerinin uzamasıyla motorlu taşıtlardan kaynaklanan egzoz gazlarının miktarı artarak şehirde yüksek seviyede karbondioksit emisyonlarına neden oluyor. Bu durum ise havanın kalitesini olumsuz yönde etkiliyor. Trafik yoğunluğu ile bağlantılı motorlu taşıtlardan kaynaklanan kirlilik çevre kirliliğinin tek etmeni değil. Ayrıca sanayi tesisleri ile fabrikalarda enerji üretiminde kullanılan fosil yakıtların yanmasıyla ortaya çıkan partikül ve gazlar da kirliliğe neden oluyor. Şehirlerde kirliliğin azaltılması için ise; fosil yakıtların kullanımının azaltılması, yeşil enerji kaynaklarına geçişin teşvik edilmesi ve toplu taşıma sistemlerinin geliştirilmesi gibi adımlar atılması ya da var olan düzenlemelerin devamlılığının sağlanması gerekiyor. Bu bağlamda üretim süreçlerinde oluşan kirliliğin azaltılmasında şirketlere de önemli bir rol düşüyor.

Trafik yoğunluğu ve ulaşımdaki gecikmeler şehre gelen expatları ve turistleri kısıtlayarak şehrin ekonomik faaliyetlerini de olumsuz etkiliyor. Bu durum çeşitli ülkelerden birçok ziyaretçiye ev sahipliği yapan İstanbul'un, potansiyel turist sayısının altında kalmasına ve turizm gelirlerinde düşüşe neden oluyor. İstanbul'un bir diğer zayıf yönü olarak taksicilik sistemi ön plana çıkıyor. Taksicilik sistemindeki sıkıntılar yerli halkın yanı sıra turistleri ve expatları da zor durumda bırakıyor. Bu bağlamda sektördeki niceliksel ve niteliksel kaliteyi artıracak yönde stratejiler geliştirilmesi kilit öneme sahip.

Trafik konusunda hem turistleri hem de yerli halkı ilgilendiren ve çözüm bekleyen noktalarla ilgili düzenlemeler yapılması gerekiyor. Ulaşımdaki verimsizlik, trafikteki yoğunluk ve kirlilik için çeşitli önlemler alınabilir. Bunlar arasında toplu taşıma ağlarının genişletilmesi ve modernize edilmesi, uygun alanlarda bisiklet ve yaya yollarının artırılması, akıllı ulaşım sistemlerinin kullanılması ve bilgi teknolojileri[16] ile trafik bilgi yönetiminin geliştirilmesi ve çevre dostu ulaşım politikalarının uygulanması gibi adımlar yer alabilir. Ayrıca, İstanbul'da plansız kentleşmenin sonucu olarak uzun yıllardır devam eden kronik trafik sıkışıklığını çözme noktasında, çeşitli altyapı ve yatırım ağlarının

---

[15] TÜİK, "Motorlu Kara Taşıtları, Mart 2024," Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2024, https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Motorlu-Kara-Tasitlari-Mart-2024-53455.

[16] Hiroshi Makino vd., "Solutions for Urban Traffic Issues by ITS Technologies," IATSS Research, 42(2), (Temmuz 2018): ss.49–60, https://doi.org/10.1016/j.iatssr.2018.05.003.

tamamlanması gerekirken plansız kentleşme hatalarının tekrarlanmaması gerekiyor.

İstanbul'da emlak fiyatlarının gelire oranının yüksek olması da şehrin zayıf yönlerinden biridir. İstanbul'da özellikle son yıllarda daha da hız kazanan istihdam olanaklarının artışı, sosyal ve kültürel faaliyetler yanında ticaret, finans, turizm gibi ekonomik faaliyetlerin yoğunluğunun artması şehre olan ilgiyi ve göçü artırıyor. Bu bağlamda, şehirde nüfus yoğunluğunun artmasıyla daha fazla konut inşa edilse de emlak fiyatlarının artış hızının gelir artış hızından daha yüksek olması nedeniyle emlak mülkiyetine sahip olmayı zorlaştırıyor. Şehir yönetimleri, emlak fiyatlarının gelire oranını dengelemek ve sosyal dengeleri korumak için çeşitli politikalar geliştirebilirler. Bu politikalar arasında uygun fiyatlı konut projelerinin desteklenmesi, kira kontrolü önlemleri ve sosyal konut politikaları gibi adımlar yer alabilir.

FIRSATLAR

İnovasyon, İstanbul'un gelişmesi için önemli fırsatlar sunuyor. İstanbul, sahip olduğu nitelikli iş gücü teknoloji ve Ar-Ge merkezleri, start-up ekosistemi ve inovasyon merkezleri sayesinde dinamik bir iş ortamı sunarak diğer küresel şehirlerle daha rekabet edebilir hale geliyor. İstanbul'da büyük şirketlere ait teknoloji ve Ar-Ge merkezleri, ürünlerin ve teknolojilerin geliştirilmesi için çalışmalar yürütüyor. Özellikle İstanbul Teknopark; teknolojik ve inovasyon odaklı birçok üniversitenin Ar-Ge, Ür-Ge, araştırma ve eğitim ofisi, laboratuvar ve atölye gibi unsurlarını barındırmasıyla kamu, üniversite, özel sektör iş birliğinin en iyi sağlandığı merkezlerden biri olarak kabul ediliyor. Teknolojik gelişimi hızlandıran ve böylece ihracatı artıracak katma değerli ürün geliştiren İstanbul Teknopark'ta 539 adet firma[17] bulunuyor.

Teknoparklar yenilikçi fikirleri ticarileştirerek ürün ve üretim yöntemlerinin standardını yükseltiyor ve verimliliği artırıyorlar. Bunun yanı sıra KOBİ'lerin ileri teknolojilere uyum sağlamasına ve ileri teknoloji yatırımları yapacak yabancı sermayenin ülkeye girişinin hızlandırılmasına katkı sunarak sanayinin rekabet gücünün artırılması amaçlanıyor. Türkiye'de 2024 yılı Nisan ayı itibariyle[18] toplam 102 adet teknopark bulunuyor. Teknoloji geliştirme merkezi olarak da nitelendirilen bu 102 adet teknoparktan 89'u faaliyetine devam ederken 13'ü ise altyapı çalışmaları nedeniyle henüz faaliyete geçemedi. İstanbul ise 102 teknoparktan 16 tanesini bünyesinde barındırıyor.

İstanbul'da Ar-Ge faaliyetlerinde bulunan firmalar ve teknoloji odaklı girişimciler için ofisler, laboratuvarlar, prototip üretim imkanları, teknik destek ve danışmanlık hizmetlerine yer verilerek inovatif projelerin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesi için uygun bir ortam sunuluyor. İstanbul Ticaret Odası'nın kurmuş olduğu Bilgiyi Ticarileştirme Merkezi (BTM) de bu inovatif girişimciliğe destek olmak amacıyla kuruldu. Sektör ve yaş ayrımı yapmaksızın tüm yenilikçi iş fikirlerini değerlendiren

[17] İstanbul Teknopark, "Rakamlarla Teknopark," Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2024, https://www.teknoparkistanbul.com.tr/rakamlarla-teknopark.

[18] Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri," Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2024, https://teknopark.sanayi.gov.tr.

ve güçlü bir network sunan BTM, bilginin ticarileştirilmesine ve girişimcilik ekosisteminin güçlenmesine destek sağlıyor.

İstanbul'un ekonomik kalkınması için finansal teknoloji (fintek) yatırımları ve bu yatırımların toplanacağı finans merkezlerinin açılması önemli fırsatlar arasında yer alıyor. Finans sektörü ile reel sektör arasındaki ilişkinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi noktasında "finans merkezleri" hem etkili hem de sürdürülebilir araçların başında geliyor. Bu bağlamda İstanbul'un sahip olduğu stratejik konum, şehrin gelecek dönemde uluslararası bir finans merkezi olma potansiyeline işaret ediyor.[19] Bu potansiyelin gerçekleştirilmesi amacıyla İstanbul'un "uluslararası düzeyde bir finans merkezi olması" hedefine ise ilk kez 9. kalkınma planında yer verildi.[20] Bu hedef doğrultusunda İstanbul Finans Merkezi (İFM) Projesi hayata geçirildi. Projenin amacı doğrultusunda İstanbul'un uluslararası finansın odağında yer alması hedefi, şehrin küresel ölçekte öne çıkmasını sağlayabilecek önemli bir fırsat alanı olma özelliği taşıyor.

> *Fintek (finansal teknolojiler) genel olarak "finansal hizmetleri yenilikçi, tamamlayıcı ve hızlandırıcı iş modelleri ile sayısal teknolojiler kullanarak sunan kuruluş veya ürünler" olarak tanımlanıyor.[22]*
>
> *Şirketlerin mobil internet, büyük veri, bulut bilişim ve blok zinciri gibi araçlar vasıtasıyla finans sektöründe kullanabilecekleri teknolojiler fintek kapsamında yer alıyor ve bu teknolojiler ile finansal hizmetlerin sunumlarının ve kullanımlarının iyileştirilmesi amaçlanıyor.*

Türkiye'deki fintek şirketlerinin sayısı her geçen yıl kademeli olarak yükseliyor. 2024 mart ayı itibari ile 708'i aktif, 126'sı pasif olmak üzere toplam fintek sayısı 834'e ulaştı. 2022 yılında 91 milyon dolar ile rekor seviyeyi gören fintek yatırımları, 2023 yılında tüm dünyadaki fintek yatırımlarının ivme kaybetmesi ile 29 milyar dolar seviyesine geriledi. 2024 yılı için mart ayı ile birlikte ise fintek yatırımları 55 milyar dolar oldu.[21] Tüm bu gelişmelere rağmen Küresel Finans Merkezleri Endeksine göre İstanbul, 2023 yılı finans merkezleri sıralamasında son sıralarda yer alıyor. Ancak İFM'nin hizmete açılması sonrasında fintek gelişmelerinin ivme kazanarak İstanbul'u küresel finans merkezleri sıralamasında daha üst basamaklara taşıması bekleniyor. Öte yandan İFM'nin bir bileşeni olarak 2022 yılında kurulan "Fintech Zone İstanbul"un bir teknopark olmanın ötesinde, fintek ekosistemine öncülük yapması ve ekosistemin gelişimine katkıda bulunması hedefleniyor.[23] Bu bağlamda hem ulusal hem de uluslararası düzeyde fintek lideri olmayı hedefleyen Fintech Zone

> *Fintek, finansal hizmetler sektörünün ödeme, varlık yönetimi, kitle fonlaması, borç verme ve sermaye piyasaları için tamamen yeni iş modelleri kullanarak yeniden tasarımı olarak görülüyor. Bu anlamda finansal teknolojinin dijital tabanlı finansal hizmetler de dâhil olmak üzere daha pratik, güvenli ve modern bir finansal işlem sürecine olanak sağlanması bekleniyor.*

[19] T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, "Stratejik Yaklaşım ve Eylem Planları," Erişim Tarihi: 08 Mayıs 2024, https://www.cbfo.gov.tr/stratejik-yaklasim-ve-eylem-planlari.

[20] Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), 2006, Erişim Tarihi: 08 Mayıs 2024, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Dokuzuncu_Kalkinma_Plani-2007-2013.pdf.

[21] Türkiye Fintek Görünümü, 2024 Mart, Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2024, https://www.cbfo.gov.tr/sites/default/files/2024-05/29_turkiyefintekgenelgorunumu_mart2024.pdf

[22] Fintek Sözlüğü, 2023, Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2024, https://www.cbfo.gov.tr/fintek-sozlugu.

İstanbul, İstanbul'un küresel finans merkezleri arasında ön plana çıkmasını ve önem kazanmasını sağlamasında bir fırsat olarak nitelendiriliyor.

Uluslararası yatırımcıları finans merkezine çekebilme ve şehrin finansal cazibesini artırma amaçlarına uygun bir mevzuatın geliştirilmesi kilit öneme sahip. Bu noktada yatırımcı çekebilmek için esnek bir yasal ve hukuksal altyapının oluşturularak makroekonomik istikrarın sağlanması gerekiyor. Yatırımcılar için elverişli ortam sağlandığı taktirde İFM rakipleri arasından sıyrılabilir ve dünyanın önde gelen finans merkezlerinden biri olabilir.

FİNTEK YATIRIMLARI

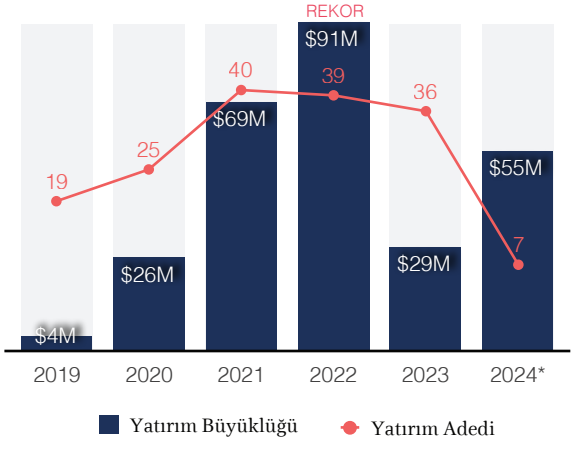

FİNTEK ŞİRKETLERİ

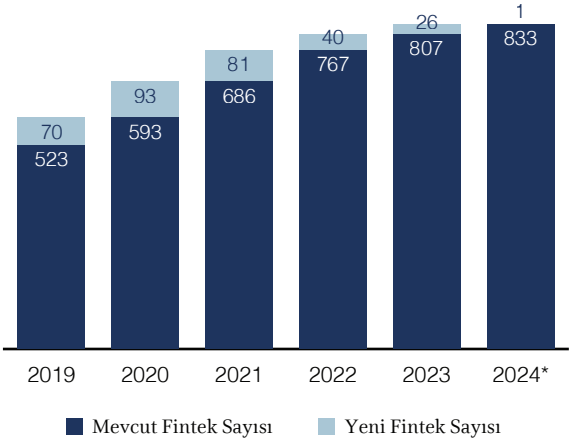

Kaynak: CBFO Türkiye Fintek Genel Görünümü 2024

[23] Türkiye Fintek Ekosistemi Durum Raporu, 2023, Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2024, https://www.cbfo.gov.tr/sites/default/files/2024-04/turkiye-fintek-ekosistemi-durum-raporu-2023.pdf.

TEHDİTLER

İstanbul hem tarihi ve kültürel zenginlikleriyle hem de modern yaşam alanlarıyla diğer küresel şehirler arasında dikkat çeken bir şehirdir. Türkiye'nin en yüksek nüfus yoğunluğuna sahip şehri İstanbul, toplam nüfusun yaklaşık %19'unu içerisinde barındırıyor.[24] Türkiye'ye göç edenlerin %35,4'lük kısmı İstanbul'u tercih ediyor.[25] Bu bağlamda İstanbul'da yaşanan nüfus artışı beşerî kaynakları zenginleştirirken çeşitli sorunları da beraberinde getiriyor. Bu sorunlar arasında altyapı yetersizliği, trafik sıkışıklığı, kamu hizmetlerinde aksamalar ve kirlilik gibi konular yer alıyor.

İstanbul'da nüfusun artmasının beraberinde getirdiği yoğun trafik, şehir içi ulaşımda artan yolculuk süresi, toplu taşıma araçlarının kalabalık olması yanında iş saatlerinde yaşanan trafik sıkışıklığı ve toplu taşıma araçlarının yetersizliği yaşam kalitesini tehdit ediyor. Şehirdeki mevcut nüfusa göre planlanarak oluşturulan su, elektrik ve kanalizasyon altyapıları nüfusun artmasıyla yetersiz kalabiliyor. Bunun yanı sıra nüfus artışı İstanbul'un eğitim, sağlık ve güvenlik gibi kamu hizmetlerinde aksamalar yaşanması riski taşıyor. Nüfusun artışıyla sağlık sektörünün ve eğitim altyapısının yoğun talep karşısında yetersiz kalması, insanların kaliteli kamu hizmetlerine ulaşmasını zorlaştırıyor.

Nüfus artışı ayrıca hava kalitesinin düşmesi ve yeşil alanların azalması gibi olumsuz gelişmelerin yaşanma riskini artırıyor. Bu bağlamda yaşam kalitesini artırmak için altyapı iyileştirmeleri, çevre koruma politikalarının güçlendirilmesi, toplu taşıma sistemlerinin geliştirilmesi ve sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılması atılabilecek önemli adımlar olarak nitelendiriliyor. Buna ek olarak büyük şehirlerde sıklıkla karşılaşılan gürültü kirliliği problemi nüfusun artmasıyla birlikte yükseliş gösteriyor. Tüm bu faktörler şehirde yaşayan insanların yaşam kalitesini tehdit ediyor. Dolayısıyla şehir planlaması ve çevre yönetimi alanlarında daha kapsamlı ve etkili politikaların uygulanması gerekiyor. Ayrıca, nüfus artışının getirdiği zorluklarla başa çıkabilmek için sürdürülebilir ulaşım projelerinin ve çevresel koruma önlemlerinin hızla hayata geçirilmesi önem arz ediyor.

Dünya nüfusunun hızla şehirli nitelik kazanması, sürdürülebilir şehirlere sahip olmanın önemine işaret ediyor.[26] İstanbul'un büyümesini sürdürülebilir bir şekilde yönetmek, gelecekte şehirdeki yaşam kalitesi ve refah için hayati bir gerekliliğe işaret ediyor. Bu minvalde nüfus artışı nedeniyle oluşan yoğun trafikle ilgili sıkıntıları çözmek için toplu taşımaya ağırlık veren karma bir ulaşım sistemi planlaması yapılması gerekiyor.

İstanbul gibi kalabalık bir şehirde bazı bölgelere yaya olarak ya da bisikletle ulaşmak insanlar için işlevsiz ve tehlikelidir. Bu bölgelerde ulaşım güzergahlarının düzenlenmesi ve toplu taşıma kullanımının yaygınlaştırılması önemlidir. Özellikle iş gücünün yoğun olduğu bölgelerdeki ulaşım ağlarına yatırım yapılmasına öncelik verilebilir. Bu bağlamda, en yüksek verime ulaşılması için, ulaşım ağları-

---

[24] TÜİK, "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2023," Erişim Tarihi: 8 Mayıs 2024, https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684.

[25] TÜİK, "Uluslararası Göç İstatistikleri, 2022," Erişim Tarihi: 8 Mayıs 2024, https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararasi-Goc-Istatistikleri-2022-49457.

[26] United Nations Industrial Development Organization, "Sustainable Cities: Hubs of Innovation, Low Carbon Industrialization and Climate Action," 2016, https://www.unido.org/sites/default/files/2017-03/CITIES_22.06.2016_WEB_0.PDF.

nın şehir planlamaları ile entegre biçimde geliştirilmesi gereklidir.

Şehirlerin sürdürülebilir şehirlere dönüştürülmesi noktasında planlama, yatırım ve teknoloji alanlarında bütünleşmiş müdahale ve stratejiler gerekiyor. Ayrıca bir şehirde uygulanacak politikaların, şehrin tamamının faydasına olması bekleniyor. Bu bağlamda şehirlerin sürdürülebilirliği konusunda hem iş dünyasının hem de şehir sakinlerinin ortak bir bilinçle hareket etmesi gerekiyor. Şehir sürdürülebilirliğinde özellikle iş dünyası kilit öneme sahip durumdadır. Şehirlerin sürdürülebilirliğini sağlama adına uygulanacak politikalarda iş dünyasını teşvik edecek düzenlemelere yer verilmesi gerekiyor. İş dünyası için çevreye duyarlı teknolojilerin üretim sürecine dâhil edilmesi ve bu teknolojileri kullananlara Ar-Ge yatırım teşviklerinin sağlanması[27] şehir sürdürülebilirliğine katkıda bulunurken aynı zamanda iş dünyasını teşvik eden bir uygulama olarak değerlendirilebilir.

Şehirlerin çevresel sürdürülebilirliği çerçevesinde özellikle yeşil dönüşüm sürecinin şirketler tarafından ciddiye alınması, üretim ve dağıtım süreçlerinde bu doğrultuda düzenlemeler yapılması gerekiyor. Yeşil dönüşüm konusunda asıl sorumluluk büyük şirketlerde gibi görünse de aslında KOBİ'lerin süreçte aktif olarak bulunması ve sorumluluk alarak sürece dâhil olması gerekiyor. Bu bağlamda İTOSAM'ın 2022 yılında yayımlamış olduğu "İstanbul'da Reel Sektörün Yeşil Dönüşümü: Mevcut Durum ve Beklentiler" başlıklı raporda bu konuya dair detaylı öneriler yer alıyor.[28]

Şehirlerde hem sürdürülebilirliği sağlamak hem de insanların yaşam kalitesini artırmak için akıllı şehir uygulamaları kullanılıyor. Akıllı şehir uygulamaları, İstanbul'un modernleşme süreci için de önemli bir rol oynuyor. İstanbul için en büyük tehditlerinden biri olan şehir içi ulaşımdaki aksaklıkları ve sürdürülebilirlikle ilgili sorunları çözüme kavuşturmak için akıllı şehir uygulamalarından yararlanılıyor. İstanbul'da ulaşımı daha verimli hale getirmeye yönelik trafik yoğunluğunu izleyen ve yönlendiren, toplu taşıma araçlarının takip sistemleri ve akıllı park yönetimi gibi çözümler yer alsa da yoğun nüfus ile hızla büyüyen altyapı ihtiyaçları akıllı şehir sistemlerinin verimli bir şekilde uygulanmasını zorlaştırıyor. Özellikle trafik yönetimi, enerji verimliliği ve çevresel sürdürülebilirlik alanlarında altyapı yetersizlikleri ve finansman sorunları önemli tehditler olarak ortaya çıkıyor.

Akıllı şehir teknolojilerinin uygulanması konusunda gelişmiş ülkelerdeki belediye liderleri, sadece altyapı ve ara yüz iyileştirmelerinin yeterli olmadığını ifade ederken bu teknolojilerin şehre entegrasyonunun şehir sakinleriyle başladığını belirtiyorlar. Akıllı şehir entegrasyonunun üç katmandan oluştuğu öne sürülüyor. İlk olarak, şehirlerdeki yüksek hızlı iletişim ağlarıyla birbirine bağlanan, kritik miktarda akıllı telefon ve sensör içeren teknoloji tabanı öne çıkıyor. İkinci katman, ham verileri eyleme dönüştüren doğru araçları, teknoloji sağlayıcıları ve uygulama geliştiricileriyle spesifik uygulamalardan oluşuyor. Üçüncü olarak, geliştirilen akıllı uygulamaların şirketler ve halk tarafından geniş çapta benimsenmesi ve davranışların değişmesi ile başarılı olacağı belirtiliyor.[29]

---

[27] Roberto Camagni vd., "Towards Sustainable City Policy: An Economy-Environment Technology Nexus," *Ecological Economics*, 24(1), (Ocak 1998), ss.103-118, https://doi.org/10.1016/S0921-8009(97)00032-3https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0921800997000323.

[28] 28 İTO Stratejik Araştırmalar Merkezi, "İstanbul'da Reel Sektörün Yeşil Dönüşümü: Mevcut Durum ve Beklentiler," 2022, https://itosam.org.tr/itosam/media/publications/pdf/PHsBTcnT4K7UD4rKG1UPUnzxKyqsq9z0bhCoJ4S9YtePDgIaQrTR.pdf.

[29] McKinsey,"Smart Cities: Digital Solutions for a More Livable Future," 5 Temmuz 2018, https://www.mckinsey.com/capabilities/operations/our-insights/smart-cities-digital-solutions-for-a-more-livable-future.

Bu bağlamda, İstanbul'daki akıllı şehir uygulamalarının zayıf yönlerini ortadan kaldırmak için şehir yönetimlerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve vatandaşların iş birliği içinde çalışması ve çözüm odaklı politikalar geliştirmesi gerekiyor. Şehir sakinleri tarafından akıllı şehir teknolojilerinin kullanımının yaygınlaşması için bu teknolojilerin kullanımı konusunda bilgilendiren eğitimler ve farkındalık çalışmaları yapılabilir.

Çin'in en kalabalık şehirlerinden biri olan Pekin, kirlilik kaynaklarını yakından takip ederek ve şehir trafiğini ve inşaat alanlarını sensörlerden aldığı bilgilerle düzenleyerek havadaki ölümcül kirleticileri bir yıldan kısa bir süre içinde yaklaşık %20 oranında azalttı. Ayrıca, akıllı telefon uygulamaları aracılığıyla gerçek zamanlı hava kalitesi bilgilerinin halkla paylaşılması, bireylerin koruyucu önlemler almasına olanak sağladı. Bu sayede mevcut kirlilik seviyelerine bağlı olarak olumsuz sağlık etkileri, potansiyel olarak %3 ila 15 oranında düştü. Bu bağlamda, İstanbul'da trafikten ve inşaat alanlarından kaynaklı hava kirliliği sensörler kullanılarak azaltılabilir. Böylelikle mevcut kirlilik seviyelerine bağlı olan olumsuz sağlık etkileri de azaltılabilir.[30]

Akıllı teknolojilerle gelişmiş ölçümü dijital geri bildirim mesajlarıyla birleştiren su tüketimi takibi, insanları tasarrufa yönlendirebilir. Borulardan kaynaklanan sızıntılardan oluşan israfların önüne geçmek için bu sensörler yaygın olarak kullanılabilir. Teknoloji, suça karşı hızlı bir çözüm sunmasa da kurumlar kıt kaynakları ve personeli daha etkili bir şekilde dağıtmak için verileri kullanabilir. Gerçek zamanlı suç haritalaması, kalıpları vurgulamak amacıyla istatistiksel analizden yararlanırken tahmine dayalı polislik bir adım daha ileri giderek meydana gelmeden önce suçun önlenmesini sağlayabilir.

Avrupa Komisyonu tarafından oluşturulan bir girişim olan ''Akıllı Şehirler ve Topluluklara İlişkin Avrupa İnovasyon Ortaklığı Pazaryeri"; şehirleri, endüstrileri, KOBİ'leri, yatırımcıları, bankaları, araştırmacıları ve diğer birçok akıllı şehir aktörünü bir araya getirmeyi amaçlayan, pazarı değiştiren büyük bir girişimdir. Bu oluşum; akıllı şehirler alanında faaliyet gösteren ve Avrupa çapında devam eden ve öngörülen çalışmalar hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyen kişileri bir araya getiriyor. Bu sayede ağ oluşturma, bilgi alışverişi, ortaklık ve eşleştirme, enerji, BİT ve ulaşımın kesiştiği noktada akıllı şehir ve düşük enerjili bölge çözümlerinin geliştirilmesine ve uygulanmasına yardımcı olması amaçlanıyor.[31] İstanbul'da da bu şekilde platformların yaygınlaştırılmasıyla bilgi paylaşımının artması sağlanarak çeşitli sektörlerdeki insanlar arasında bağlantı kurulması kolaylaştırılabilir. Bu sayede sorunların daha kolay tespit edilerek yeni akıllı çözümlerin üretilmesiyle hedeflere daha hızlı ulaşılabilir.

En kalabalık şehir nüfuslarına sahip olan Japonya, süper şehir girişiminde bulunarak farklı alanlarda yapay zekâ ve büyük veri tabanlı sistemler kullanarak tek seferlik idari prosedürler, nakitsiz bir toplum, otomatik teslimat, uzaktan tıp ve hemşirelik bakımı ile uzaktan eğitim uygulamalarını hedef-

[30] McKinsey,"Smart Cities: Digital Solutions for a More Livable Future."

[31] European Commission, ''European and Global Collaborations on Smart Cities and Low Energy Districts," 2016, https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/insights/smart-city-guidance-package/why-develop-smart-city-strategies-and-implement-smart-city-2.

liyor.[32] Dünyanın en dinamik ve çekici şehirlerinin birçoğunda ciddi konut sıkıntısı yaşanıyor, bu durum da kiraların ve ev fiyatlarının artmasına neden oluyor. Konut arzını genişletmenin maliyetleri azaltabileceği belirtiliyor. Ayrıca birçok yerde bürokrasinin arazi edinimini, çevresel çalışmaları tasarım onaylarını ve izinleri çıkmaza sokması nedeniyle bu süreçlerin dijitalleştirilmesi, riskleri ve gecikmeleri ortadan kaldırarak ihtiyaç duyulan inşaatın daha hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayabilir.

Şehirlerde internet kullanımının yaygınlaştırılmasıyla akıllı şehir uygulamaları daha etkin hale getirilebilir ve daha geniş kitlelere ulaşılabilir. 5G ve 6G teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, insanlar arasındaki etkileşimin artmasıyla kişisel sağlık, kirlilik düzeyleri, gıda kalitesi ve şehir sakinlerinin karşılaştığı diğer sorunlar gibi konularda verileri toplamanın ve buna göre hareket etmenin nispeten kolay ve ucuz olacağı belirtiliyor. Görüldüğü gibi akıllı şehirler, hızlı bilgi artışına dayanan ve şehirsel yaşamın tüm alanlarını kapsayan değişmeleri ve gelişmeleri içeriyor. Büyük kuruluşlar elde ettikleri bilgileri daha iyi analiz ve kontrol etmek amacıyla bilgi teknolojisine daha çok yatırım yapıyorlar. İstanbul da Türkiye'nin bilgi ve iletişim teknolojileri faaliyetlerinin %65'ini oluşturmasıyla akıllı şehir düzenlemeleri şehir için bir fırsat konumundadır.

[32] Osaka Prefecture & City of Osaka, "Osaka Super City Overall Plan Summary Version," Aralık 2022, https://www.city.osaka.lg.jp/ictsenryakushitsu/cmsfiles/contents/0000588/588397/03_gaiyoubaneiyaku.pdf; UNHABITAT, Finding New Solution through Building Smart Cities, https://www.mofa.go.jp/files/000452657.pdf; Osaka Super City Concept, Erişim Tarihi: 10 Nisan 2024, https://www.chisou.go.jp/tiiki/kokusentoc/supercity/pdf/OSAKA_SUPER_CITY_CONCEPT.pdf.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İstanbul, Türkiye'nin ihracatının yarısını gerçekleştirerek ülkenin uluslararası ticaretini önemli ölçüde etkiliyor. Tarihte de Bizans ve Osmanlı dönemlerinde başkentlik yapmasıyla önemli bir yeri olan İstanbul, stratejik konumu ve küresel bağlantıları sayesinde Türkiye'nin diğer illeri arasında öne çıkıyor. İstanbul'un sosyo-ekonomik gelişimi, Türkiye'nin ekonomik kalkınmasını da etkilediğinden, dünyada oluşturulan endekslerde şehrin konumunun bilinmesi, rekabet gücünün daha kapsamlı değerlendirilmesine olanak sağlıyor.

İstanbul'da sağlık hizmetlerinde kalitenin ön plana çıkmasının yanı sıra inovasyon merkezleriyle bilginin ticarileştirilmesine yönelik çalışmalar, yeni girişimleri desteklemek için start-up yatırımları gibi yenilikçilik alanında iyileştirmeler yapılması şehrin gelişiminde fırsat niteliğindedir. Diğer yandan, İstanbul'un finansal alanda güçlenmesi için büyük veri, bulut bilişim gibi teknolojilere yatırım yapılması da şehrin gelişimine katkı sunuyor. İstanbul'un güçlü yönleri ve büyüme için fırsat yakalayabileceği alanların olması yanında şehrin gelişimini engelleyen faktörler de bulunuyor.

İstanbul'un tarihi ve kültürel zenginliklerinin ve yaşam koşullarının iyi olması, Türkiye'nin diğer şehirlerinden ve yakın coğrafyadan göç almasına neden oluyor. Göçle beraber gerçekleşen nüfus artışı, İstanbul'daki yaşam kalitesini etkileyerek trafik sorunları, konut fiyatlarının artışı, çevre kirliliği gibi problemleri de beraberinde getiriyor. Bu tür sorunlara, diğer yoğun nüfuslu şehirlerin de uyguladığı gibi akıllı şehir uygulamalarından faydalanarak çözüm bulunuyor. İstanbul'da akıllı şehir uygulamaları olsa da henüz çok fazla yaygın değil. Akıllı şehir uygulamalarının daha geniş alanlarda kullanılabilmesi için internet kullanımının yaygınlaştırılarak şehir sakinlerine bu uygulamaların yaşam kalitesini artıracağına dair farkındalık oluşturulabilir ve gerekli altyapı yatırımları yapılabilir.

Şehirlerdeki fazla su tüketimi, trafik yönetimi, hava kirliliği gibi şehre ait sorunlar akıllı şehir teknolojileriyle çözümlenebiliyor. Bazı küresel şehirlerde borulardan kaynaklanan su israfları, hava kirliliği gibi sorunlar sensörler kullanılarak tespit edilebiliyor. Hava kirliliğinin tespit edilmesi şehir sakinlerinin bu bölgelerden uzaklaşmasını ve sağlık sorunlarının önüne geçilmesini sağlayabilir. Diğer taraftan, ulaşımı daha verimli hale getirmek için bilgi teknolojileri kullanılarak trafiğin yoğun olduğu bölgeler tespit edilip toplu taşıma ağları genişletilebilir. Akıllı şehir uygulamalarının kullanım alanlarını belirlemek ve yaygınlaştırmak için endüstriler, KOBİ'ler, yatırımcılar, araştırmacılar ve diğer birçok sektörden kişiler dahil edilerek mevcut sorunlar tespit edilip çözüm sunabilecek platformlar yaygınlaştırılabilir. Bu bağlamda sektörde ortaya çıkan sorunlara akıllı şehir çözümleri sunularak bu çözümlerin uygulanması genelleştirilebilir.

Son yıllarda şehre yapılan altyapı ve üstyapı yatırımları İstanbul'a güçlü bir dinamizm getirdi. Yeni havalimanı, yeni köprü, Avrasya Tüneli ve Marmaray gibi büyük ölçekli projeler yanında teknopark, biyoteknoloji vadisi, İstanbul Finans Merkezi İstanbul'a bugünkü modern ve gelişmiş siluetini kazandırdı. Küresel şehirler arasında dikkat çeken canlı bir metropol olan İstanbul, nüfus artışına bağlı çevre ve trafik sorunlarını akıllı şehir uygulamalarıyla çözüme kavuşturduğu taktirde, gelişmiş ülkelerin marka şehirleriyle aynı klasmanda olabilecek potansiyele ve güce sahiptir.

KAYNAKÇA

Bakırcı, Muzaffer. ''Coğrafi Açıdan Anadolu'nun Tarihi Ulaşım Ağı ve İpek Yolu.'' *Avrasya Etüdleri*, 45, 1, (2014): 63-86. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/422106.

Camagni, Roberto, Roberta Capello ve Peter Nijkamp. ''Towards Sustainable City Policy: An Economy-Environment Technology Nexus.'' *Ecological Economics*, 24, 1, (Ocak 1998): 103-118. https://doi.org/10.1016/S0921-8009(97)00032-3.

Clark, David. *Urban World / Global City*. Londra: Routledge Yayınevi, 2003.

Curtis, Simon. *Global Cities and Global Order*. Oxford: Oxford Üniversitesi Yayınları, 2016.

Derudder, Ben. *International Encyclopedia of Human Geography: World/Global Cities*. Ed. Audrey Kobayashi. Amsterdam: Elsevier, 2020.

European Commission. ''European and Global Collaborations On Smart Cities And Low Energy Districts.'' 2016. https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/insights/smart-city-guidance-package/why-develop-smart-city-strategies-and-implement-smart-city-2.

Friedmann, John. "The World City Hypothesis." *Development and Change*, 17, 1 (1986): 69-83. http://ereserve.library.utah.edu/Annual/GEOG/5520/Wei/world.pdf.

İstanbul Teknopark. ''Rakamlarla Teknopark.'' 2024. https://www.teknoparkistanbul.com.tr/rakamlarla-teknopark.

İTO Stratejik Araştırmalar Merkezi. "İstanbul'da Reel Sektörün Yeşil Dönüşümü: Mevcut Durum ve Beklentiler." 2022. https://itosam.org.tr/itosam/media/publications/pdf/PHsBTcnT4K7UD4rKG1UPUnzxKyqsq9z0bhCoJ4S9YtePDgIaQrTR.pdf.

Kearney. "The 2023 Global Cities Report: The Distributed Geography of Opportunity." 2023. https://www.kearney.com/documents/291362523/299003325/The+distributed+geography+of+opportunity-the+2023+Global+Cities+Report.pdf/a4a7d5ae-16b5-46a9-437c-53367c9c09d7?t=1698172358000.

Knox, Paul L. ve Peter J. Taylor. *World Cities in a World-System*. Cambridge: Cambridge Üniversitesi Yayınları, 2000.

Makino, Hiroshi, Kazuya Tamada, Koichi Sakai ve Shunsuke Kamijo. ''Solutions for Urban Traffic Issues by ITS Technologies.'' *IATSS Research*, 42, 2, (Temmuz 2018): 49–60. https://doi.org/10.1016/j.iatssr.2018.05.003.

McKinsey. "Smart Cities: Digital Solutions A More Livable Future." 2018. https://www.mckinsey.com/capabilities/operations/our-insights/smart-cities-digital-solutions-for-a-more-livable-future.

Mermercioğlu, Melike. "Istanbul Has Challenges to Become the Most Competitive City in The Middle East and Central Eastern Europe." *Finnish Business Review*, 6, (2019): 1-15.

National Strategic Special Zones. "Osaka Super City Concept." 2023. https://www.chisou.go.jp/tiiki/kokusentoc/supercity/pdf/OSAKA_SUPER_CITY_CONCEPT.pdf

OAG. "Busiest Airports In The World." 2024. https://www.oag.com/busiest-airports-world.

Osaka Prefecture ve City of Osaka. "Osaka Super City Overall Plan Summary Version." Aralık

2022.
https://www.city.osaka.lg.jp/ictsenryakushitsu/cmsfiles/contents/0000588/588397/03_gaiyoubaneiyaku.pdf

Pamuk, Şevket. *Osmanlı-Türkiye İktisadı Tarihi 1500-1914*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2007.

Phadermrod, Boonyarat, Richard M. Crowder ve Gary B. Wills. "Importance-Performance Analysis based SWOT analysis." *International Journal of Information Management*, 44, (2019): 194-203. https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2016.03.009.

Puyt Richard W., Finn Birger Lie ve Celeste P.M. Wilderom. "The origins of SWOT analysis." *Long Range Planning*, 56, 3, (2023). https://doi.org/10.1016/j.lrp.2023.102304.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, ''Teknoloji Geliştirme Bölgeleri." 2024. https://teknopark.sanayi.gov.tr.

Sassen, Saskia. *The Global City*. New Jersey: Princeton Üniversitesi Yayınları, 1991.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi. "Fintek Sözlüğü." 2023. https://www.cbfo.gov.tr/fintek-sozlugu.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi. "Stratejik Yaklaşım ve Eylem Planları." 2024. https://www.cbfo.gov.tr/stratejik-yaklasim-ve-eylem-planlari.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi. "Türkiye Fintek Ekosistemi Durum Raporu." 2024. https://www.cbfo.gov.tr/sites/default/files/2024-04/turkiye-fintek-ekosistemi-durum-raporu-2023.pdf.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi. "Türkiye Fintek Görünümü." 2024 Mart. https://www.cbfo.gov.tr/sites/default/files/2024-05/29_turkiyefintekgenelgorunumu_mart2024.pdf.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. "Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)." 2006. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Dokuzuncu_-Kalkinma_Plani-2007-2013.pdf.

Takács, Sarolta ve Mounir Farah. *The Modern World Civilizations of the Middle East and Southwest Asia*. New York: M.E. Sharpe Inc, 2008.

TÜİK. "Motorlu Kara Taşıtları." 2024. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Motorlu-Kara-Tasitlari-Mart-2024-53455.

TÜİK. "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları." 2024. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684.

TÜİK. "İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla." 2023. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Il-Bazinda-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-2022-45867.

TÜİK. "Uluslararası Göç İstatistikleri, 2022." 2023. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararasi-Goc-Istatistikleri-2022-49457.

UNHABITAT. "Finding New Solution through Building Smart Cities." https://www.mofa.go.jp/files/000452657.pdf

United Nations Industrial Development Organization. "Sustainable Cities: Hubs of Innovation, Low Carbon Industrialization and Climate Action." 2016. https://www.unido.org/sites/default/files/2017-03/CITIES_22.06.2016_WEB_0.PDF.

Weber, Adna Ferrin. The Growth Of Cities In The Nineteenth Century. New York: Macmillan, 1899.

VERİ KAYNAKLARI

Akıllı Şehirler Endeksi: Smart City Observatory (SCO): World Competitiveness Center (IMD). "IMD Smart City Index 2023." 2023. https://www.imd.org/smart-city-observatory/home/methodology/.

Arcadis Sürdürülebilir Şehirler Endeksi: Arcadis. "The Arcadis Sustainable Cities Index 2022." 2022. https://www.arcadis.com

Emlak Fiyatının Gelire Oranı Endeksi: Numbeo. "House Price to Income Ratio." 2023. https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings_current.jsp?displayColumn=5

Güvenli Şehirler Endeksi: The Economist Intelligence Unit. "Safe Cities Index 2021." 2021. https://impact.economist.com/projects/safe-cities/

İnovasyon Şehirleri Endeksi: 2ThinkNow. "Innovation Cities Index." 2023. https://innovation-cities.com/city-indicators-indicateurs-indicadors-indicatores-indikators-kpis/6365/.

Karbondioksit (CO_2) Emisyon Endeksi: Numbeo. "CO_2 Emission Index." 2023. https://www.numbeo.com/pollution/.

Kentsel Mobilite İnovayon Endeksi: Union Internationale des Transports Publics (UITP). "Urban Mobility Innovation Index 2021." 2021. https://cms.uitp.org/wp/wp-content/uploads/2022/06/UMii-report-2021_NEW.pd

Kirlilik Endeksi: Numbeo. "Pollution Index." 2023. https://www.numbeo.com/pollution/in/Istanbul.

Küresel Finans Merkezleri Endeksi: Z/Yen Partners ve China Development Institute. "The Global Financial Centres Index 34." 2023. https://www.longfinance.net/media/documents/GFCI_34_-Report_2022.09.28_v1.0.pdf.

Küresel Güç Şehir Endeksi: The Mori Memorial Foundation. "Global Power City Index 2023." 2023. https://mori-m-foundation.or.jp/english/ius2/gpci2/index.shtml.

Küresel Kentsel Rekabet Edebilirlik Endeksi: The Chinese Academy of Social Sciences ve UN-Habitat. "Global Urban Competitiveness Report (2020-2021)." 2021. https://unhabitat.org/sites/default/files/2021/11/1_report_on_competitiveness_of_cities_worldwide2020-2021.pdf.

Küresel Konut Şehirleri Endeksi: Knight Frank. "Global Residential Cities Index." 2023. https://-content.knightfrank.com/research/1026/documents/en/g-lobal-residential-cities-index-q1-2023-10425.pdf

Küresel Şehirler Endeksi: Kearney. "2023 Global Cities Report." 2023. https://www.kearney.com/-service/global-business-policy-council/gcr.

Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması: Mercer. "Mercer Quality of Living City Ranking 2023." 2023. https://www.mercer.com/insights/total-rewards/talent-mobilit-y-insights/quality-of-living-city-ranking/.

Sağlık Hizmetleri Endeksi: Numbeo. "Health Care Index." 2023. https://www.numbeo.com/healt-h-care/in/Istanbul.

Satın Alma Gücü Endeksi: Numbeo. "Purchasing Power Index." 2023. https://www.numbeo.com/-cost-of-living/rankings_current.jsp?displayColumn=5.

Suç ve Güvenlik Endeksi: Numbeo. "Crime and Safety Index." 2023. https://www.numbeo.com/cri-

me/.

Sürdürülebilir Şehirler Endeksi: Corporate Knights. “2023 Sustainable Cities Index.” 2023. https://www.corporateknights.com/issues/2023-04-spring-issue/-sustainable-cities-index-2023/#rankings.

Trafik Endeksi: Numbeo. “Traffic Index.” 2023. https://www.numbeo.com/traffic/rankings.jsp?title=2023.

Verimsizlik Endeksi: Numbeo. “Inefficiency Index.” 2023. https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings.jsp?title=2023

Yaşam Maliyeti Endeksi: Numbeo. “Cost of Living Index.” 2023. https://www.numbeo.com/-cost-of-living/rankings_current.jsp.

Zaman Endeksi: Numbeo. “Time Index (In Minute).” 2023. https://www.numbeo.com/traffic/rankings_current.jsp.

KÜRESEL ŞEHİR ENDEKSLERİNDE İSTANBUL

Şehirler, uluslararası bağlantılar kurarak küresel dinamikleri şekillendiriyorlar. Aynı zamanda şehirler; sermaye oluşumu, ekonomik büyüme için gerekli olan yenilikçi fikirlerin gelişimi ve kalkınma süreçlerine de katkıda bulunuyorlar. Şehirlerin bu denli önemli olması, şehirler arasındaki rekabeti artırması yanında performans kıyaslamalarının yapılması için küresel şehir endekslerinin oluşturulmasına neden oluyor. Bu endeksler, şehirleri çeşitli konular bağlamında değerlendirerek performanslarını ölçen kapsamlı analizler sunuyor. Sürdürülebilirlik, yenilikçilik, finans merkezleri, sağlık, eğitim, güvenlik, yaşam kalitesi gibi faktörler ise şehirler arasındaki rekabetin belirleyicileri olarak ortaya çıkıyor. Küresel şehirlerin dünyanın ekonomik ve sürdürülebilir kalkınmasındaki rolü göz önünde bulundurulduğunda, şehir performanslarının değerlendirilmesi ve bu sayede şehirlerin zaman içindeki gelişiminin gözlemlenebilir hale gelmesi kritik önem taşıyor.

Bu motivasyonla İstanbul Ticaret Odası Stratejik Araştırmalar Merkezi tarafından hazırlanan "Küresel Şehir Endekslerinde İstanbul: Stratejik Bir Değerlendirme" başlıklı rapor, İstanbul'u 22 farklı endeks içerisinde küresel şehirlerdeki konumunu değerlendirirken aynı zamanda güçlü ve zayıf yönlerini, şehrin gelişimi için fırsatları ve karşılaştığı tehditleri analiz ederek stratejik bir değerlendirme sunuyor. Ayrıca raporda, endekslerin ele aldığı temalar, kullandıkları göstergeler, metodolojiler ve kapsamları hakkında özet bilgilere yer veriliyor. Bu bağlamda, İstanbul'un hangi endekslerde iyileşme gösterdiği ve hangi endekslerde farklı stratejiler izlenerek güçlenebileceği ortaya konuyor. Rapor, İstanbul'un rekabet gücünü değerlendirerek politika yapıcılara stratejik planlamalarında rehberlik sunmayı hedefliyor.

İSTANBUL TİCARET ODASI 1882

İTOSAM İSTANBUL TİCARET ODASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

(Elektronik) ISBN 978-625-6722-27-9
9 786256 722262